UNIVERSITY OF ILLINOIS LIBRARY

Published and distributed under Permit (No. 739) authorized by the Act of October 6, 1917 on file at the Post Office of Boston, Massachusetts. By order of the President
A. S. Burleson.
POSTMASTER GENERAL.

Tel. So. Boston 2408.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

The Lithuanian Weekly "SANDARA"
Published by the Lithuanian National League of America.
K. J. PAULAUSKAS
Sec'y and Business Mgr.
YEARLY SUBSCRIPTION RATES:
In the United States $2.50
To Foreign Countries $3.00
"SANDARA"
327 E Street, Boston 27, Mass.

KAINA 5 CENTAI.

No. 12 — So. Boston, Mass., Kovo (March) 23 d., 1922m. — Metai IX.

Politinio Iždo Vajus Pasekmingas

Lietuvos Žemės Reformos Paaiškinimas

Lietuvos Pripažinime

LIETUVIŲ POLITINIS IŽDAS.

Atkeliavę Amerikon garbingi Lietuvos piliečiai, kapitonas LADAS NATKEVIČIUS ir mokytojas BOLYS ŽYGELIS yra pasirengę lankyti kiekvieną lietuvių koloniją. Atstovaudami didelės svarbos organizacijas Lietuvoje, jie turi daug ką žingeidaus ir svarbaus Amerikos lietuviams pasakyti.

Kad jųjų darbai eitų pasekmingai ir duotų geidaujamų vaisių, Amerikos Lietuvių Tautinė Sandara ir Lietuvių Politinis Iždas rėdo ir tiksi pilnos kooperacijos prakalbų maršrutą — vajų draugijų, kuopų ir pavienių veikėjų, ypatingai tolesnėse nuo centrų kolonijose. Broliai! visi drauge, padėkime svečiams padaryti milžinišką vajų. Ne tiek, kaip pirmiau, esame darbais apkrauti; kiekvienas rasime liuosą valandą laiko. Padirbėkime taip, kaip mes mokame, o dirbti mes mokame.

Rytinių valstijų veikėjai malonėkite susinešti su

A. L. T. SANDARA
327 E St., So. Boston, Mass.

Vakarinių valstijų, Pittsburgą imant, susineškite su

L. P. IŽDAS
3252 So. Halsted St.,
Chicago, Ill.

STEIGIAMOJO SEIMO NARIŲ MARŠRUTAS.

Steigiamojo Seimo nariai ir Lietuvos Valstiečių Sąjungos atstovai, kapitonas LADAS NATKEVIČIUS ir Mokytojas BOLYS ŽYGELIS lankys su kalbomis šias vietas:

Kovo 20, Perth Amboy, N. J.
Kovo 21, Paterson, N. J.
Kovo 22, Elizabeth, N. J.
Kovo 23, New York, N. Y.
Kovo 24, Linden, N. J.
Kovo 25, Brooklyn, N. Y.
Kovo 26, Philadelphia, Pa.
Kovo 27, Chester, Pa.
Kovo 28, Baltimore, Md.
Kovo 29, Amsterdam, N. Y.
Kovo 31, Binghamton, N. Y.
Bal. 2, Pittsburgh, Pa.
Bal. 4, Cleveland, Ohio.
Bal. 6, Detroit, Mich.
Bal. 8, Chicago, Ill.

Tolimesnė mršruto tąsa bus paskelbta vėliau.

A. L. T. Sandara ir
L. Polit. Iždo Komitetas.

KAS PRALENKS?

Lietuvių Politinio Iždo vajus prasidėjo su geromis pasekmėmis. Iki šiol gerb. ats. V. Natkevičiaus ir B. Žygelio maršrute likos suaukota sekančiai:

Kovo 12 d., Cambridge, Mass. $ 66.63
Kovo 12, 13 dd., So. Boston, Mass. 1,240.00
Kovo 14 d., Worcester, Mass. 404.65
Kovo 15 d., Brooklyn, N. Y. 550.00
Kovo 18 d., Brooklyn, N. Y. 225.10

Iki šiol Bostoniečių pirmenybė, tad kas juos pralenks?

DIDŽIOJI REFORMA.

Žemės reformos įstatymas, Lietuvos Steigiamojo Seimo vasario 15 d. šių 1922 metų galutinai trečiuoju skaitymu priimtas, yra beabejo vienas iš svarbiausių musų istorijoje nuotikių ir yra pradžia naujos gadynės Lietuvos gyvenime. Pirma negu ateis iš Lietuvos pilnas ir oficialis tekstas naujai priimtojo įstatymo, kol kas paduodame čia bent svarbiousius jo punktus, kaip juos išdėsto Elta savo biuletinyje.

"Žemės savininkams paliekama žemės iki 80 hektarų. Kas turi daugiau, tai atimama į valstybinį žemės fondą. Kolei nebus išdalyti stambieji dvarai, tai ukiai, turintieji ne daugiau, kaip 150 hektarų neliečiama. Aukščiausia atlyginimo kaina 480 auksinų už hektarą. Jeigu atimama iš ukio 200 hektarų, tai už 70 hek. atlyginama vidutinėmis nusavinimo metu rinkos kainomis, o už 50 hek. įstatymo nustatyta kaina. Už žemes po miškais mokama po 120 auksinų.

Be atlyginimo imama: 1) nustatytas ypatingu įstatymu žemės nuošimtis kariškiams išdalyti, 2) nenaudojamos žemės: smiltynai, balos; 3) iš ukininkų kitados neteisėtai užgrobtos žemės; 4) nejudomieji turtai tų savininkų, kurie nusidėjo prieš Lietuvos nepriklausomybę, savu noru tarnaudami priešingai valstybei.

Parapijos, kuriose neturi žemės, gaus jos iš valstybinio fondo, bet nedaugiau kaip 8 ha. Bažnytinin žemės fondan privalo buti sugrąžinta tie nejudomieji turtai, kurie kitados Rusų valdžios buvo iš katalikų bažnytinių įstaigų atimti ir atiduota pravoslavų bažnytinėms įstaigoms. Bet jeigu iš katalikų atimti turtai buvo patekę Rusų valdžiai, tai jie dabar turi grįžti į Lietuvos valstybinį fondą.

Svetimšalių, kurie turi dvarus Lietuvoje, šis įstatymas neliečia. Jiems leidžiama nuosavybė likviduoti per trejus metus. Bet jeigu jie tai neįvykdytų, tai su jų turtais butų pasielgta sulyg to paties įstatymo. Tečiaus ir nuo svetimšalių atimama neteisėtai užgrobta ukininkų žemė, bendros ganyklos ir činšų žemės. Svetimšaliais šiame reikale bus skaitoma tik tie asmens, kurie ir prie Rusų valdžios turėjo Lietuvoje žemės ir buvo skaitomi svetimšaliais.

Šis įstatymas dabar Seime galutinai redaguojamas ir paskiau bus valdžics paskelbtas (Elta)."

ANGLIJA APIE LIETUVOS PRISAŽINIMĄ.

(Ištrauka iš Anglijos "Parliamentary Debates" iš 1922 m., vasario 16 d.)

"Pulkininkas Wedgwood užklausė Primiero: kadangi įvyks Genujos konferencija, kurion atvyks Rusija ir Lenkija, ar Jo Didybės vyriausybė dabar pripažins Lietuvos Respubliką de jure, taip kad ji (Anglija) galėtų dalyvauti Genujoje nepaliekant lietuvių interesų Rusijos ir Lenkijos rankose; ir, jei nepripažins, ar Lietuvos nepripažinimo priežastimi yra koki nors įskundimai iš Paryžiaus?

Užsienių Reikalams Valstybės sekretoriaus pag. (p. Cecil Harmsworth): Lietuvos prašymas pakvietimo dalyvauti Genujos konferencijoje buvo užgirtas. De jure pripažinimas naujų valstybių, kurios įsikurė po karo yra nuosprendis, kuris paprastai Didžiųjų Valstybių kombinacijoje buvo daromos Aukščiausios Tarybos susirinkime; ir yra tikima, kad panaši procedura, kuri turi vertės sudaryti vienodą akciją, bus sekta šiame atvėjyje.

Lordas R. Cecil: Ar ne tiesa, kad Suomija buvo kaikurių Valstybių pripažinta ilgai prieš dar kitų Valstybių ją pripažinant? Vienodumo proceduroje nebuvo. Leiskite man toliau užklausti, del ypatingų Lietuvos aplinkybių, ar Vyriausybė (Anglijos) nesvarstys reikalingumą pripažinti tą Valstybę tuojaus?

p. Harmsworth: Kilnius Lordas žino ypatingas kliutis; betgi reikalas yra visados vyriausybės svarstomas.

Pulk. Wedgwood: Tai kokios yra ypatingos kliutys surištos su Lietuvos de jure pripažinimu? Gal mus sulaiko baimė del Paryžiaus taikos?

p. J. D.Rees: Kokia nauda ateis šiai šaliai per Lietuvos pripažinimą?

p. Harmsworth: Jei gerbiamas ponas man duos progos debatuoti klausimą, aš jam pasakysiu!

LIETUVOS PRIETELIŲ BEJIEŠKANT.

Lietuvos Atstovybei sumanymą iškėlus burelis Amerikonų, siekdami simpatijos savo tautiečių jaunoms Pabaltijos respublikoms: Lietuvai, Latvijai ir Estonijai, ketina sukurti tuo tikslu tam tikrą organizaciją. Iniciatyvos griebėsi jau daugelio lietuvių girdėtas p. Robert J. Caldwell, pirmininkas Amerikonų Vidaus Europos Sąjungos (The American Mid European Association), žinomas kaipo žymus pramonininkas ir tarpininkas tarp Amerikos turčių, ieškančių patogios dirvos savo kapitalams ir tarp šalių, kurios tų kapitalų jieš.o.

Pakvietimai buvo išsiuntinėti šiems asmenims:

Lietuvos vardu

Mr. Hamilton Holt, New York, N. Y.
Prof. H. H. Bender, Princeton University.
Dr. Samuel McLindsay, New York City.
Rev. E. M. Stires, New York City.
Dr. J. J. Bielskis, New York City.
Mr. P. K. Villmont, New York City.

Latvijos vardu

Senator Wm. H. King, Washington, D. C.
Mr. H. W. Taft, New York City.
Dr. John Eiman, Philadelphia, Pa.
Dr. Christopher Roos, Philadelphia, Pa.

Estonijos vardu

Hon. Walter Chandler, Washington, D. C.
Dr. John H. Finley, New York Times, New York City
Mr. Peter Speek, Congressional Library, Washington, D. C.
Rev. C. Klemmer, Bogota, N. J.

Liet. Inf. Biuras.

Aukos.

Surinktos 12-13 dd. kovo, 1922, So. Boston, Mass. Sandaros surengtuose vakaruose: Vakarienėj ir per Prakalbas, dalyvaujant Lietuvos Valstiečių ir S. Liaud. atstovams St. Seimo sekr. kap. V. Natkevičiui ir Liet. Mokytojų Prof. Sąjungos pirmininkui Boliui Žygeliui.

Aukos buvo rinktos Politiniam Iždui ir ten jos pasiųstos.

Čia skelbiame visų vardus, kurie aukojo nuo 1 dol. ir aukščiaus. Žemiau 1 dol. priskaitome prie smulkių aukų.

Aukuojo:

Mikas Petrauskas knygomis	$300.00
Antanas Ivaškevičius	100.00
Jonas Tuinyla	100.00
Andrius Juodgudis	51.00
Kazys Songaila	50.00
Jonas Palionis	50.00
Kazys Šidlauskas	50.00
Ona Ivaškevičienė	50.00
Vincas J. Šliakys	25.00
Kazys J. Paulauskas	25.00
Marė Paulauskienė	25.00
Šimas Jakubauskas	20.00
Petras Čaplikas	20.00
Stasys Mockus	10.00

Anglių Streikas Neišvengiamas

Gaisras Išdegino Didelę Chicagos Dalį

Leninas Vėl Serga

ANGLIAKASIŲ STREIKAS NEIŠVENGIAMAS.

NEW YORK, kovo 20 d. Angliakasių unijos valdyba šiame mieste jau turi parengus paliepimus visiems angliakasiams mesti darbą balandžio 1 d. Tie paliepimai bus išsiuntinėti butinai prieš ateinančią pėtnyčią. Šį sykį streikuos sykiu kietosios ir minkštosios anglies darbininkai — išviso suktreikuos apie 600,000 darbininkų. Apart to tuo pačiu laiku sustreikuos Kanadoje bent 10,000 angliakasių Alberta ir Saskatchewan provincijose, kur darbininkai nesutiko, kad jiems butų numušta apie 70 nuoš. mokesties. Taipgi gali sustreikuoti 15,000 angliakasių Naujosios Skotijos ir Newfoundland'o skyrių, kuriems nori numušti 31 nuoš. mokesties.

Reiškia — šis streikas gali buti tarptautiškas. Amerikos darbininkai referendumu nutarė streikuoti.

DIDELIS GAISRAS CHICAGOJE.

CHICAGO, ILL. Didelis gaisras padarė blėdies keliolika milionų dolerių. Tyrinėtojai yra tos nuomonės, kad buvo tyčia padegta, nes ugnelė antsyk pasirodė ar penkiolikoje vietų. Gaisras buvo tarp South Canal, West Van Buren ir South Clinton gatvių ir West Jackson bulvaro — visas tas plotas išdegė iki žemės.

SAKO, LENINAS PAVOJINGAI SERGA.

BERLINAS, kovo 20 d. Garsusis vokiečių daktaras Jurgis Kelmperer yra pašauktas sovietų valdžios konsultacijai į Maskvą. Yra gandas, kad jis yra šaukiamas Leninui, kurs pavojingai sergąs.

Antanas Naujokaitis	10.00
Motiejus Zukas	10.00
Petras Stanis	10.00
Jonas Valukonis	10.00
Kazys Pratapas	6.00
Antanas Bendoraitis	6.00
L. Zavistonavičia	6.00
Aleks. Klemerauskas	6.00
S. Norkunas	5.00
V. Gegužis	5.00
B. Kontrimas	5.00
T. Likas	5.00
J. Sinkevičius	5.00
Al. Kairis	5.00
J. Biržilionis	5.00
H. Stukienė	5.00
J. Stukas	5.00
Dr. J. L. Pašakarnis	5.00
J. Kapočiunas	5.00
P. Apšiega	5.00
J. Vienis	5.00
D. Klinga	5.00
K. Sirbikas	5.00
P. Peldžius	5.00
A. Brainis	5.00
Veronika Songailienė	5.00
F. Rupkelis	5.00
M. Venis	5.00
K. Vileišis	5.00
C. Liubikaitė	5.00
A. Jankauskas	5.00
J. Butkevičius	5.00
A. Pranaitienė	5.00
J. Sokas	5.00
V. Balčiunas	4.00
N. Gendrolius	3.00
J. Žilinskas	3.00
V. Kabalinskas	3.00

Po $2.00 aukuojo:

J. Maslauskas, F. Sinkevičius, J. Auskelis, P. Sleigeris, J. Mikalionis, J. Palaima, J. Greviškis, M. Bratienienė, J. Tribuliauskas, F. J. Žiuris, J. Svirskis, J. Giraitis, M. Manelis, J. Žilinskas, F. Gaputis, A. Lenčauskas, Z. Bandzevičius, Z. Bureikis, L. Jankonis, V. Barevičius, P. Korzinas, V. Atarnis.

Po $1.00 aukuojo:

E. Matuzienė, A. Matuliauskas, A. Krasauckas, L. Stasiulis, D. Olseika, B. Greiviutė, V. Noraitis, J. Ivaškevičius, K. Kartavičia, J. Peškus, C. Balbuza, K. Jurkenas, M. Malijonis, J. Snapkauskas, J. Palaima, L. Kareiviutė, J. Kliučas, D. Lipčikas, A. Simonavičius, S. Povilionis, A. Bendoravičius, J. Valentukas, P. Laskauskas, V. Bartkauskas, M. Overka, J. Kasmauskas, J. Medlinskas, V. Rudauskas, P. Brunišis, S. Barnis, J. Lekys, M. Palaimienė, A. Komečius, J. Janukevičius, Ig. Kliauga, J. Aliamavičius, A. Jurkonis, A. Sabulis, V. Ambrozas, T. Greviškis, A. Sabaliauskas, J. Janiavičius, M. Žilinskienė, P. Šapinskas, O. Damušienė, S. Matulis, P. Simonavičius, F. Janulevičius, J. M. Neviackas, M. Banelis, B. Juodis, P. Balušaitis, V. Vatkinas, B. Račkauskas, J. Noreika, A. Hermonavičius, K. Žibykas, Z. Songaila, A. Gedartas, P. Romanskis, D. Šapalius, A. Kalinauskas, J. Balandis, M. Molejus, V. Fedaravičius, J. Gricius, V. Vilbasis, A. Amsėjus, P. Bolys, O. Ališauskienė.

Viso	$1189.00
Smulkių aukų	$46.00
Viso per abu vakaru	$1,240.00

Varde musu darbuotojų tariu ačiu visiems aukojusiems.

Naujosios Angl. Vajaus Komitetas:

Stasys Mockus.

P. S. Kaip gausiu Paliudymus iš Politinio Iždo visiems priduosiu, bus paskelbta "Sandaroje. S. Mockus.

(Seka ant 8 pusl.).

A.L.T.S. REIKALAI

NAUJI NARIAI ĮSTOJO Į A. L. T. SANDARĄ.

Prie 7 kp., So. Boston, Mass:
Vincas Balčiunas,
S. Mačys,
D. Daunis,
Juozas Kancevičius,
Antanas Šveistis,
Antanas Grubinskas,
Juozas Baltušis,
Žigmas Songaila,
Stasys Kaniauskas,
Juozas Rasionis,
Kastantas Šukevičius,
Jonas Jankunas,
J. Kučikas,
Jonas Valukonis,
Marė Žilinskienė,
Albertas Brainis,
Pranas Mockunas,
Juozas Aukštikalnis,
Leonas Narinkevičius,
Stasys Naudžiunas.

Prie 16 kp., Worcesteryj:
Kazys Vaitiekus.

Prie 36 kp., Pittsburgh, Pa.:
Jonas Mileris,
Jonas Norkus,
Petras Šaltonis,
Petras Murauskas,
Kazys Laurinaitis,
Jurgis Miškinis.

Prie 38 kp., Paterson, N. J.:
F. Osipauskas.

Prie 40 kp., W. Lynn, Mass.:
Antanas Aleksa.

BRISTOL, CONN.
Nauja Kuopa.

Sandariečiai! Štai ir vėl turime galbės susilaukti į savo tarpą naują skaitlingą idėjos draugų burelį, žymių Bristol, Conn., tėvynainių sudarančių **naują A. L. T. Sandaros 74-tą kuopą.** Šią naują 74-tą kuopą sudaro sekanti tėvynainiai:

Selvestras Zigmantas,
Mykolas Matukaitis,
Juozas Pečenkius,
Petras Vaičiunas,
Tamošius Čižauskas,
Juozas Bražinskas,
Vincas Petruševičius,
Tadeušas Anceris,
Baltrus Velička,
Jonas Vidunas.

Šis naujas musų idėjos draugų burelis bus jau 74-tas, tai yra 74-ta kuopa, tokį numerį jiems skyrėme. Šis Bristoliečių prisidėjimas prie Sandaros labai daug mums reiškia. Jis parodo, kad laisvos demokratijos obalsis plėtojasi tarpe amerikiečių lietuvių, ir tvirtėja toji organizacija, kuri rupinasi tų principų vykdinimu.

Tad varde A. L. T. Sandaros, sveikinu naują kuopą, pilnai pasitikėdamas, kad ji tarpe Bristol'io tėvynainių išbujos dideliu narių skaitliumi.

K. J. Paulauskas,
Sandaros Sekr.-Adm.

KODĖLGI BIJOTI?

Atvažiavus Amerikon gerb. svečiams, kap. V. Natkevičiui ir mok. B. Žygeliui, musų klerikalai pasijuto dideliame nusigandime. Tuo iš pirmos dienos jų visi organai pradėjo pusdami į vieną dudą griežti vienodą maršą, varydami didžiausią priešagitaciją jau netik spaudoje, bet panaudoja tam ir sakyklas, kad žmonės nesilankytu į jų prakalbas. Tad kyla klausimas: kodėl jų taip bijotis? Juk jie nėra kokie Lietuvos išdavikai, arba dirbę prieš jos laisvę. Juk jie yra labai tyrų sąžinių žmonės, ir Lietuvos kaimiečių darbo žmonių buvo išrinkti į Seimą, kuriame užimdami svarbias vietas gynė tų žmonių reikalus ir jų troškimus. Na ir tų žmonių, kurie iš pat pirmos dienos Lietuvos laisvo gyvenimo darbuojasi dėlei tos laisvės palaikymo, bijotis, rodos, nebutų reikalo! Mes gan gerai atmename misijas kierikališkų misijonierių iš Lietuvos, kaip tai: Laukaičių, Česaičių, Bumšų, Bagdonų, Garmų ir visos kompanijos, kada jie važinėjo po Amerikos lietuvių kolonijas su prakalbomis, rodos, kad iš progresyvio elemento pusės niekas nedarė ir nesikesino daryti kliučių, kad kur jų prakalbos neįvyktų. Bet pažiurėkime, ką dabar daro musų klerikalai, kada prasidėjo maršrutas gerb. svečių, buvusio Lietuvos Steigiamojo Seimo sekretoriaus V. Natkevičiaus ir Seimo atstovo mok. B. Žygelio. Jų prakalbos pirmos įvyko kovo 11 d. Cambridge, Mass., pagalios kovo 12 d. Bostone vakarienė ir, kovo 13, Bostone prakalbos. Per šias pirmas prakalbas kaip tik pasirodė, kad jie nutraukia juodąją klerikališką skraistę, parodo klerikalų pragaištingus darbus Lietuvos Steigiamajam Seime, tai tuo musų klerikalai sujudo, kad kaip nors tą viską užslėpti, net ir su valdžios pagelba stengiasi jų prakalbas ardyti. Pavyzdin: prakalbos įvyko kovo 14 d. Worcesteryje, Mass. Kad suardžius šias prakalbas, vietos klerikalai apskundė miesto valdžiai, kad bus priešvaldiškos prakalbos dviejų iš Lietuvos atvažiavusių komunistų. Valdžia, patikėdama klerikalų judošiškam melui, atsiuntė detektivus, kad ištirti visą dalykų stovį. Atvykusiems detektivams viską išaiškinus, klerikalų melas nuėjo niekais ir prakalbos įvyko, ir aukų kovai su klerikalais sudėta apie $350. Tad kodėl daroma tos kliutys Juk klerikalai gerai žino, kad nė p. Natkevičius, nė p. Žygelis nėra bolševikai, tik jie juos bolševikais vadina dėlto, kad surasti priemones su valdžios pagelba sulaikyti jų prakalbas, kad jie negalėtų amerikiečiams lietuviams pranešti apie tikrą Lietuvos padėtį, apie klerikalų daromus spąstus jos laisvei. Jie bijo, kad amerikiečiai lietuviai, per jų lupas išgirdę, apie tai, kad klerikalai Seime turėdami 59 rankas (ne galvas) jų pakėlimu išrišo žemės reformos klausimą ne Lietuvos kaimiečių bežemių naudai, bet tik taip, kaip norėjo dvarininkai ir kunigai. Jie bijo, kad amerikietis lietuvis, sunus artojaus iš po šiaudinės pastogės nedažinotų, kad ta Lietuvos žemelė, kurią jo protėviai, jo tėvas ir jis pats laistė kruvinu prakaitu, vėl pakliuvo į kunigų ir kitų ponų rankas, ir kad kaip jo tėvas ten gyvendamas, taip ir jis pats kada sugrįžš, vėl turės buti klebonijos arba kokio dvarponionio kumečiu, tą dažinojęs paliaus aukuoti į klerikalų fondus, visokiems "kulturos vajams." Jie bijo, kad amerikiečiai lietuviai tą dažinoję nesudėtų savo gausias aukas į Politinį Iždą, kurio tikslas yra kad ateinančiuose rinkimuose Lietuvos kaimiečiai išrinktu į Seimą ne tokius žmones, kurie turi tik rankas, bet tokius, kurie turi rankas ir galvas. Taipgi klerikalai nujaučia, kad Politinis Iždas gali prisidėti prie nutraukimo uždangų nuo Lietuvos mokyklų langų, kuriuos klerikalai nori uždangstyti su juodu kunigo sutonu, kad priaugančią moksleiviją nepasiektų šviesos spindulys. Tegul klerikalai nemano, kad ir ant toliaus jie aklai suvadžios lietuvius darbo žmones, tegul nemano, kad jų pastangos ir siekiai nėra permatomi, tegul nemano, kad užgniaužš laisvės troškimus lietuvio krutinėje. Niekados! Šiandien kiekvienas sveikai mąstantis piktinasi klerikalų darbais, šmugelystėmis ir rengiamomis kartuvėmis. Tą pasipiktinimą mums parodo tas, kad aukos ne šimtais, bet tukstančiais plaukia į Politinį Iždą kovai su jezuitiškais gaivalais Lietuvoje ir, beabejo, aukos plauks ir aukuos kiekvienas lietuvis sveikai mąstantis žmogus, kuris tik nori Lietuvai gerovės, — jai šviesios ateities.

K. J. PAULAUSKAS,
Sandaros Sekr.-Adm.

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS NAUJOSIOS ANGLIJOS APSKRIČIO KUOPOMS.

Gergiamieji!

Mažai teliko laiko iki A. L. T. Sandaros Naujosios Anglijos Apskričio pusmetinio suvažiavimo, taigi, gerbiamieji, artimiausiuose kuopų susirinkimuose išrinkit atstovus. Tos kuopos, kurios dar nėra užsimokėję į apskritį malonėkit koveikiausia užsimokėti prieš susivažiavimą. Susivažiavimas įvyks balandžio pradžioje, So. Bostone, 7-tos kuopos kambaryje. Kad laikas bus nuskirtas, bus pranešta.

A.L.T.S. N. A. Ap. rašt.
P. Bolys.

Iš A.L.T.S. Kp. Veikimo.

CLEVELAND, OHIO.
Ir A.L.T.S. 18 kp. darbuotės.

18 kuopos susirinkimas kovo 12 d. buvo nors ne labai skaitlingas, bet už tad gana turtingas nutarimais. Kuopa nutarė siųsti Lietuvon knygų, kurios yra kuopos knygyne; taipgi išrinko komisiją sužinoti, ar ir kitos draugijos gal prisidėtų prie to darbo. Komisija susižinoti su kitomis draugijomis ir rinkti knygas nuo pavienių narių išrinkta iš šių narių: J. Plerpa, K. S. Karpavičius ir V. P. Banionis. Tad meldžiame, kad pavieniai bei kurios draugijos turi atliekamų knygų, suneškite "Dirvos" redakcijon, kad susirinks didesnis skaičius, pasiųsime Lietuvon.

Taipgi išrinkta komisija iš trijų narių surengti prakalbas naujai atvykusiems svečiams iš Lietuvos. Taipgi nutarta užkviesti ir kitas tautiškas draugijas. Gerbiami svečiai Natkevičius ir Žygelis yra atvažiavę su labai svarbia misija, tad draugijoms reikia tinkamai juos priimti.

Neužmiršta ir Politinis Iždas, kurin iš kuopos paskirta $25.00 ir nariai suaukojo bei sumokėjo metinės mokesties $22.00. Taigi šiame susirinkime Politiniam Iždui įplaukė $47.00. Bet tik pradžia! O kas bus toliaus! Politinio Iždo skyriaus valdybon išrinkta pirm. V. P. Banionis, ižd. J. Plerpa ir rašt. A. Žukas.

Taipgi išrinkta komisija iš trijų narių suradimui vietos piknikui. Tik labai stebėtina, dėlko musų kai-kurie tautiečiai apsirgę "tinginio" liga, kad užmiršta net savo partijos pareigas atlikti — atsilankyt susirinkiman. Pabuskit nors kartą! Taipgi Clevelande yra daug "bepartyviškos" partijos tautiečių. Butų dabar laikas ir jiems stoti Sandariečių eilėsna. Nes šiandien tik tas nepriguli prie partijos vienos ar kitos, kuris neprotauja.

Te-nis.

P. S. Knygas skiriamas Lietuvai sutiko priimt "Dirvos" redakcija. Atsilankius Clevelande mokytojui Žygeliui žinosime, kur knygas geriausia persiųsti.

Te-nis.

NORWOOD, MASS.
Purvais neapsiprausi.

"Keleivio" 10 No. tulas asmuo, pasirašęs J. P., šmeižia vietos Sandariečius ir Sandarietes, kaltindamas liežuviavimuose, bet nė mažiausių darodymų nepastato, kaip, kas ir kada jį apšmeižė, dar gi nepasisako, nė koks tas jo vardas. Nusiskundžia, kad "Sandaros" korespondentai norėdami jį įtupdyti į klerikalų vežimėlį, valkioja jo vardą po "Sandaros" skiltis. Man bunant Sandariečiu ir skaitant savo organą neteko nieko panašaus matyti, kad kas iš Sandariečių butų šmeižęs J. P. O gal bene bus tas: tulas laikas atgal kaž-koks Zanavykas rašė apie seną socialistą, už ką J. Pakarklis per vėlesnį "Sandaros" numerį Zanavykui atkirto, patardamas pastarajam nesikišti į jojo šeimyniškus reikalus ir tt. Kaip gi šitą incidentą suprasti? Reikia manyti: ar čia du asmenys susitaria, ar tas pats rašo ir atsako. Jeigu jo vardo nepalietus, o jau gali žinoti, kad čia apie jį kalbama, kitokio išvedimo padaryti nėra galima, nes kiek tam panašių susikirtimų "Sandaroje" buvo iš šios kolonijos, tai vis "Lukšių Juozas", "J. P." ir "Zanavykas." Jei J. P. turi ką bendro su vienu ar kitu asmeniu, tai privalo pasirašyti savo pilną vardą ir pavardę, nesislėpdamas. Ir podraug reikalingi faktai darodymui, kas ir kaip šmeižia. To neužtenka, kad tik pasakyti, kad Sandarietėms liežuvius reikia su pančiais surišti — tai piemeniškas burnojimas. Jei Sandarietės ką šmeižia — tai ką? Ir kokios Sandarietės? Kur faktai? Ir ko tyli, ko slepiesi? Eik viešumon! O jei nedrįsti, neturi faktų, tai tik tau ir priklauso liežuvninko vardas. Prisirišk sau liežuvį pirmiausia, o vėliaus rišk tam, su kuomi užsiimi liežuviauti, bet neliesk Sandariečių, kurie tuomi neužsiima ir biaurisi jusų šlykštumu.

Kas link Sandariečių užsibriežto veikimo, tai Sandariečiai ir veikia rimtai, ne liežuviavimais, bet visokiais parengimais, koncertais, prakalbomis, vakarienėmis ir kitokių pramogų vakarėliais, absoliutiškai nereikalaudami jokių J. P. užtarytojų, kurie neturi iniciatyvos tobulinimui gyvenimo reikmenų, bet tik šnipinėdami tai vienur, tai kitur ir įsimanę visokių nonsensų teršia lietuvių laikraščių skiltis klaidindami laikraščių skaitytojus, kas link rimtesnių veikėjų. Drauguži — pirmyn, pirmyn! nes toli atsilikai nuo progreso.

33 Kp. Koresp.

LAWRENCE, MASS.

Gerbiamieji Sandariečiai! Kodėl apleidžiat savus reikalus? Ar gal manot, kad jusų reikalus atliks kokia viršgamtiška spėka? Jeigu taip manot, tai labai klystat. Lawrence'o Sandaros 12 kp. turi apie pusę šimto narių, bet į susirinkimus, kaip aš tėminu, tai atsilanko mažiau kaip 10 nuošimtis. Ir ką jus manot, gerbiamieji? Aš manau, katrie pristojot į A. L. T. Sandarą, ne tam, kad pasimokėt mėnesines duokles ir nieko nesirupint apie jusų reikalus, pažiurėkit, kaip kitų kolonijų Sandariečiai darbuojasi, kad paėmę musų garbingos organizacijos organą "Sandarą," Lawrenciečiai turėtų raudonuot iš sarmatos už neveiklumą ir skaitlingai lankytis į susirinkimus.

Mes, Sandariečiai, turime pažiurėt, kad musų mirtini priešai klerikalai pažangiajai lietuvių liaudžiai kala retėžius, demoralizuodami Lietuvos liaudį. Musų, Sandariečių, yra tiesioginė pareiga parsergėt tąją liaudį, kad šmugelninkai negalėtų išviliot sunkiai uždirbtų dolerių į savo Tautos, katalikiško "universiteto" ir "kulturos" fondus, kad tų fondų vienas tikslas — aptamsint ir palaikyt tamsybėje Lietuvos valstiečius, sujungiant bažnyčią su valstybe, mokyklas su bažnyčia ir paliekant dvarininkams jų dvarus ir paskiriant didelius žemės plotus kunigams.

Todėl mums, Sandariečiai, yra tiesioginė pareiga kovoti prieš tuos ir kitus Sandaros principams priešingus reikalus, o jeigu nesistengsime lankyti susirinkimus ir nestudijuosime ir nesistengsime pažinti savus reikalus, tai prieisime prie to, kad be klebono paliudymo negalėsime parvažiuot nė į musų Tėvynę Lietuvą.

Susirinkimai buna pirmą sekmadienį kiekvieno mėnesio, 2 valandą po pietų, po numeriu 101 Oak St.

Dar kartą primenu, kad skaitlingai lankytumet susirinkimus ir savo draugus stengtumetės prirašyti prie garbingos organizacijos A. L. T. Sandaros; tokiu budu padidįsime eiles kovotojų už tikrą Lietuvos Demokratišką Respubliką.

A. Bagdonas,
A.L.T.S. 12 kp. pirm.

LOWELL, MASS.
Susirinkimas.

49 kuopos mėnesinis susirinkimas bus kovo 26 dieną, 2 valandą po pietų, po No. 84 Middlesex St. Malonėsit visi nariai sueiti, nes daug yra svarbių dalykų aptarti.

IŠ TOLYMŲJŲ RYTŲ

VLADIVOSTOKAS.
Vietiniai lietuviai.

Šiame mieste ir jo artimiausioje apielinkėje gyvena suviršum 300 lietuviškų šeimynų.

Iki 1915 metų čia buta sulyginamai nedaug lietuvių. Lietuvių organizacijos jokios iki tam laikui nebuvo.

Pradėjus atkeliaut ir čion pasaulinio karo pabėgėliams, J. Vaitekaičio rupesčiu liko sutvertas "Komitetas nuo Karo Nukentėjusiems Šelpti," o kada šelpimo reikalas nustojo, ar teisingiau valdžia perstojo komitetams pašalpas teikusi, tasai komitetas reorganizuotas į "Tautos Reikalų Gynimui Lietuvių Komitetą."

Pastarame komitete Vaitekaičiui, apart kitų, padėjo darbuotiesi Al. Pališaitis ir N. Grubis.

"T. R. Gyn. Komitetas" nustojo gyvavęs nuo lapkričio mėn. 4 d., 1920 m., kada Vaitekaitis liko Lietuvos valdžios įgaliotiniu Sibirui ir Tolimųjų Rytų kraštui.

Komitetui likviduoti, jo narių pastarame posėdyje į likvidacijos komisiją liko išrinkti du nariu: A. Polišaitis ir Pr. Jacevičius, kurie ir užbaigė šitą dalyką.

Nors pastarojo k-to įstatuose buvo ir net gan platus apšvietos skyrius, bet K-tas šioje srityje nieko neįstengė nuveikti, todėl 1918 m. spalių mėn. tulų ypatų rupesniu čia liko įsteigta "Vladivostoko Lietuvių Apšvietos Drja Arklas," kuri ir iki šiol gyvuoja. Bet apie "Arklo" Dr-ją bus kitu syk plačiau parašyta.

Daug kenkia lietuvių spietimuisi kruvon tai, jog čia nėra lietuvio kunigo. Iš tarpo seniaus apsigyvenusių lietuvių esti vienas-kitas ir gan pralobusių, bet tie ar visai savęs nepriskaito prie lietuvių, arba nei kiek nesirupina lietuvių reikalais.

Šiaip kiti visi pasaulinio ar pilietiško karo audros čion atvyti lietuviai tai žmonės beturčiai, gyvenimo sulaužyti ir vos pramitimui užsidirba.

Apšviestų, kiek daugiaus, labai mažai, taip, jog keliems nutraukiant valandeles nuo pasilsio po kasdieninių užsiėmimų prisieina veikti savųjų tarpe, žinoma, kiek tai galima.

Paaukuoti tam tikslui visą laiką, dėl stokos lėšų pragyvenimui, nei vienas neišsigali.

Lietuvos valdžios įgaliotinis Vaitekaitis praeitą vasarą išvažiavo Lietuvon, po tam tikro susižinojimo su Lietuvos valdžia, palikęs laikinai savo vietoj Kaz. Jocį (buvusį pas jį raštininku).

Lietuvių skaityklos jokios iki 1918 m. čia nebuvo, o po tam laikui iš Lietuvos, dėl žinomų priežasčių, iš Lietuvos raštų nebuvo galima jokiu budu gauti.

Baigdamas šitą rašinį, tarsiu kelis žodžius apie sulošusį žymią rolę viet. lietuvių gyvenime, Juoz. Vaitekaitį.

Nors kaipo žmogus turėjo ir nemaž daugeliui tiesiog nepakenčiamų ypatų, bet kaipo lietuvis veikė kaip išsigalėdamas.

Apart sutvėrimo viršpaminėtų komitetų, jis yra suteikęs vietiniams rusų laikraščiams daug žinių apie Lietuvą ir lietuvius.

Ant galo šiek-tiek siuntinėjo žinių ir į Amerikos lietuvių laikraščius.

Plačiau apie jį manau parašyti kitą kartą. Tiek, kolkas.

Šilgalys.

REIKALINGI DARBININKAI

Norintieji prisidėti prie demokratinio ir laisvo Lietuvos kulturos ir politikos vystymosi atsišaukite prie:

Lietuvių Politinis Iždas
3252 So. Halsted St.,
Chicago, Ill.

Prabengtis

Lietuvių Tautos Senovėje.

DR. J. ŠLIUPAS.

(PABAIGA) Svečiui išvažiuojant, davinėjo dovanas, atminimus. Svečio ypata buvo po globa uktverio ir jo šeimynos, iki jis viešėjo, ir skriaudai įvykus, uktveris turėjo už ją atkeršinti ir svečiui atlyginti.

Pagieža ir atkeršijimas buvo svarbiu daiktu gyvenime Lietuvių. Atkeršydavo mirtį mirčia, sužeidimą sužeidimu, skriaudą skriauda, ir tai laikė už padorų dalyką. Atleidimas ženklino silpnumą, neįgalėjimą.

Lietuvių sodybos stuksojo paupiuose ar paežeriuose, dažnai ant pakilos, kampe sątakos dviejų upių. Budavo didoki kaimai, ar kaimeliai, ir viensėdžių ukiai. Apie senovės miestus Lietuvoje mažai ką težinome, rasi jie gardais ar vietovėmis vadinosi. Seniausieji miestai susikurė viduryje šalies aplink šventvietes, arba kur pirklybai patamačniaus buvo Vėliaus nekurie gardai pakilo ir pastojo sostapylėmis. Tarpe seniausių gardų randame Platėlius, Jurbarką (1025 m.), Kauno drutvietę (1030 m.), kur nuo senovės buvo šventvietė ir šv. elkas, drutvietę Kernavos (1035 m.), Senuosius Trakus (1045 m.) ant vietos senos liet. Gurgonių tvirtovės, Vilkmergę (1025 m.), Dzievaltuvą, Medininkus (1413 m.), o pajuryje — Drusnė (Druzo) ir Lipza. Islandietis Snorre Sturlesohn, kurs XII amž. keliavęs ėsąs po Lietuvą, pajuryje prie kranto kalbėjęs su žmonėmis prigimtoje kalboje, o taip-gi apylinkėse Veliuonos (Velni), Bissenės (Psen ar Pissen, o šiądien Seredžius). Nors daug mažiaus, bet vis dar susikalbamus žmones radęs keliaudamas į rytus aplinkėse Trakų (Tryk) ir Merkinės (Misiri). Miestų gyventojai neturėjo ypatingų privilegijų, jie ėjo gintų pylis, turėjo statyti tuinus, murus, tiltus, laikyti sargybą, kasti griovius. Vilnius kaipo sodyba ir šventvietė žinomas jau XIII amž., o XIV-tame amž. pastojo sostapyle; kalnai aplinkui ir susibėgimas dviejų upių suteikė jam svarumą. Pylys, apsiaustos pylimais ir grioviais, budavo taip-gi ant kalnelių, ypač susibėgant dviem upėm; statė jas iš rąstų, su moliu, vėliau muryjo, aptraukdami pylimais, tuinais ir grioviais.

Maistą Lietuviams suteikdavo nevangus žemės apdirbinėjimas, žvėjyba, medžioklė, bičių veisimas, auginimas gyvulių. Lietuviai daug laikė visokių naminių gyvulių, nors buvo prietarai, kad nekurie namai, ar net skrytys, negalėjo laikyti tulo plauko gyvulių: juos dievai nusmaugdavę!

Plati pirklyba kailiais masino Lietuvius prie medžioklės. Lietuviai, pusdami ragą, medžiojo žvėrieną su pėdsakiais ir skalikais, ir su primokintais sakalais paukščius. Gaudė žvėris taip-gi spąstuose ar žabanguose, duobėse (vilkduobės) ir gaudyklėse. Žvėrienos gausiai girėse: tauris, bubalius, maklys, stumbras, elnis ir briedžiai, šernai, lokiai ir meškos, bebrai, udros, sabaliai, stirnos, vilkai, lapės, lušys, barsukai, kiaunės, kiškiai arba zuikiai, ir tt.

Su tinklais, krytimis ir meškerėmis, su samčiais ir su žuberklais, su bučiais, įdėtais į varžas ar takišius, gaudydavo žuvis upėse, ežeruose, jurėje. Rukytos ir džiovintos žuvys ėjo į mainus ir pirklybą. Baltose jurėse, pagaudavo daugybes silkių, tečiaus po žemės drebėjimui 1313 m. jų skaitlius labai susimažino. Dar šiądien musų pajuryje gausiai laimimos yra žuvys: menkės, plėkšnės arva vienpusės, silkutės, krepštuvės, ašeriai, pypliai, vašilai, kardžuvės, mažieji vėžiai ir tt.

Prastos buvo Lietuvių drapanos: skuros žvėrių tiko kailiniams, drobė ar trinytis ir gelumbė sermėgoms, lapinės ir vailokinės kepurės; nagines, vyžas, klumpes ir kurpes avėjo ant kojų; juosta ar diržu persijuosdavo. Moters nešiojo žiedus ant bevardžio — žieduotinio — piršto, šiaip jų apdaru buvo jupa, sijonas, skara ar nuometas ant galvos, pakalkės, papetės ir padurkai. Gelumbę iš užsienių ar mainydavo ant kailių ar imdavo kaipo duonį (pav. nuo Mozurų). Kareivių rudinės budavo navatnai pieštos.

Linai nuo senų senovės buvo auginami. Ažuot piningais mokėdavo drobe į šmotus sukarpyta, kiek užtenka pasiuvimui vienų marškinių ("stuomuo").

Javus Lietuviai mieravo ar saikavo purais, puspuriais, saikais, sėtuvėmis ir tt. Kartis, "Ketvirtis" ir tt. jau tur-but nuo susiedų prigijo. Arkliai dideliais buriais, tabunais ganėsi. Žirgas tarnavo karėje ir lenktynėse dėlei dovanų laidotuvių mete; kartais degindavo jį dievams aukuodami. Iš medaus dirbo midų. Medaus syvus parduodavo atskirai, vašką ar tuną atskirai, kartais drauge miešta. Garsėjo Kauno liepinis medus.

Audeklus audė austuvėse staklėmis. Drobės buvo plonos ir baltos kaip sniegas po išbaltymo. Iš vilnų audė vilnonius audeklus. Moters namie siudavo drapanas. Odas išdirbo odininkai ar kaildirbiai, ir šikšnos buvo nuo seniai vartonėje. Ukininkas buvo ir-gi dailyde ir pats dirbo naminius sudynus ir padarynes. Išdarbiai iš rudos galėjo buti neskaitlingi dėlei trukumo medegos, kaip geležies taip vario; senovėje daug vartojo žalvarį ar skaistvarį. Žinojo Lietuviai auksą ir sidabrą, šviną ir skardą (ciną). Kalviai savose kalvėse turėjo priekalą, reples ir kujus, ir dumples. Trukstant metolų plėtojosi medinė pramonė. Ilgai Lietuviai vartojo plaušų balnus, vežimus be jokio apkaustymo, žambrius be geležinių žagrių ar nuoragų, ir dėl kovos — buožes, ramantus, jiešmus. Iš titnago dirbdavo kirvius (kauspinis, Laumės papai), galunes vilyčių jėtis ir jiešmus. Iš kur druską imdavo, nėra žinios. Iš molio puodžiai ir žiedžiai minkė visokius indus kaip ir urnas pelenines kartais gražiai papuoštas. Lietuviai patys dirbdavosi sudynus iš ragų (taurės), ginklus, kilpinius, skydus. Girnomis maldavo savo javus, o malunai tur-but vėliaus atsirado. Patys leidė degutą ir rudas tirpdė įdeginimu.

Raštas ypatingas lietuviškas buvo neabejotinai vartojamas, pirma — anot Nadim'o Arabo rašymui ant medžio, paskui ant akmens, indų ir tt. Matė jį ant rastų stabų, ant kaulinių triubų, ant vėliavų kariuomenės. Lietuviškos rašytinės vienok užsileidė rusiškam raštui: Lietuva turėjo be abejonės augštesnę civilizaciją, bet užtrintą, išsekusią; kuomet Rusija dar ją tiktai išdirbinėjo. Lietuvių raštas tapo užmirštas. Juk jau Pramžius, anot padavimų, rašė ant akmens žmonių likimus. Raštą tur-but mokėjo kuningai. Be to, jie mokėjo piešti. Kad dailos Lietuviams nebuvo svetimos, liudija dirbimas stabų, nors negražių, bet vis-gi išreiškiančių tulą mintį. Tobulesnis minties išreiškimas yra tik jos išplėtojimu. Lietuviai turėjo tepliotojus (maliorius) ir tepliones, be dažytojų visokeriopų audinių; tepliotojai turėjo savo šepetėlį. Turėjome rašalą ir dažą. Matomai dažytojas, dažantis audinius dažais dažytuvėse, skyrėsi nuo tepliotojo, tėpliojančio tepliones! Augino žoles dėl dažyvių (mėlynai dažančias — mėles, geltonai — serpes), ir tam tikros dievystos buvo jų globėjomis. Juk ir spalvų vardai yra grynai lietuviški.

Kad liet. kalba senovėje plačiai skambėjo, liudija štai kas: "Senovėje, kad apie krikščionybę niekas nė girdėte negirdėjo, po visą vakarinę Aziją ir Europą buvo paplitęs garbinimas Mylitos arba Mildos, ar Mithros (Aušros), ar Moterės, ar Dievmoterės, ar Didžiosios Motinos. 1)

"Mylita turėjo daugybę dievnamių ir jos spalvomis (mėlyna ir balta) buvo papuošti aukurai ir vaidylutės jos žynyčioje. Gegužės mėnesis buvo jai pašvęstas ir dar keletas dienų bėgyje metų. Buvo ji dievė meilės, žinovystės ir burtavimo" (S. Malevskis).

Kiek mokėjo musų drožėjai drožti, sunku sakyti. Stabai paprastai buvo dirbami iš medžio; su kaltu galėjo ir iš akmens stabus ar veidus iškalti.

Nors, anot pasakų, tulisonis ir ligašonis gydė žmones pelenais aukurų, užkeikimais, apžadais, vienok turime dar vardus gydytojų ir vaistų. Į gyduoles nedaug tikėta, anot patarlių, vis-gi žolės įėmė svarbią vietą: nėra žolių nuo mirties, sakydavo Lietuvys, įtikintis į prilikimą. Liga ateina ir nešaukiama; liga raita atjoja, pėsčia atstoja! Liga ne sesuo, žaizda ne brolis!

Muzika, dainos draugė, turėjo buti mylima Lietuvoje. Buvo ilgos medinės dudos; vartojamas taip-gi buvo vamzdis, švilpynė, turtuklė, tuturgė ir šiaudinė ar plunksninė birbynė. Medžiojant, putė į ragą, karėje — į trimytą, o vėliaus į trubą. Labiausia mylimos buvo kanklės. Karėje trimytams pritarė lietauras (bugnas), skambynė, tarškelė (tarškėtis). Ant sunklių (cimbolų) turbut lošė svodbose ir dėl šokių. Skudučius skudučiavo turbut laidotuvių mete.

Kruvini darbai priguli ponams ir kuningaikščiams, kurie pylyse ir sostainėse sėdėjo. Žemiaus, lietuviškuose laukuose, putė tykus dainos vėjas, ošė ąžuolai ir klevai, žydėjo rožės, lelijos, ir rutos. Istorijoje liaudies kitokia tauta pasirodo negu istorijoje kuningaikščių. Liaudies budas nedaug įveikė valdymierus, nors šitie labai įveikė pavaldinius. Iš dainų ir visokių minėjimų, kaip iš pačios kalbos, duodasi matyti, kad Lietuva turėjo daug augštesnę savą, tautišką, civilizaciją valandoje krikšto negu paprastai paisoma yra.

Be Saulės ir Mėnulio, žvaigždžių Vakarinės ir Aušrinės, kuri Saulei vartus atidarinėjo ir ugnį prakurė, — Lietuviai pažinojo dar žvaigždes ir konsteliacijas, kaip Grįžulo ratai, Sietynas, Žvėrinė didžioji ir mažoji ir tt. Žvaigždės su šluota, kometos, ateidavo su pranašystėmis. Žinojo taipgi paukščių kelią, saulės kelią, raistą ar ruoštą dangaus žvėrinį, žvaigždes bėgunes, gaisrą arba pašvaistą, kurią priskaitė imtynėms milžinų ant oro. Pati žemė buvo dėl Lietuvių dideliu, plokštu lanku. Marės skalavo žemę ir ją skriodė pusiau. Septynetą marių mini padavimai.

Pirklyba Pabaltijos šalių nuo seniai jas vienyjo ne tik su artimomis tautomis, bet ir su tolimomis žemėmis, kurių gyventojai atplaukdavo čion dėl įgyjimo gentaro, kailių, kailinių, medaus, vaško ir žemės vaisių. Patys Lietuviai ant valčių toli jurėmis nusiirdavo, juk turėjo ir didesnius laivus su buorėmis. Yrėsi žvėjoti ant eldijų mažų ir didelių, kartais ant žvėjų pergo ar valčių. Dideli laivai ar akrotai su žėgliais, buorėmis, plukuriavo po įlankas marių ar po jures. Ne vieną kovą yra Lietuviai kovę ant Baltųjų jurių su Danais, ir liet. laivai ėjo į Birkų uostą, Švedijoje, skilbusį pabaigoje VI-to amž., kurį Adomas Brėmenietis vadina barbarų prieplauka, į Wisby, į Juliną Pamariuose, į Hadeby Šlėsvige ir tt. Apie Lietuvių marės keliones šneka taip-gi Hartknoch. Kalboje yra užsilikę vardai dalių laiko: pluštinis (žėglius), pratiesas (mastas) arba stekas, su skersinėmis kartimis, dėnis, irklas ir vairas, prysas (virbtis dėl atsistumimo ant vandens), lingynėlė (kajuta), įkaras karantis ant vairvirvės ar virvbarzdės (lynos) ir tt. Ypatingai Samiai ir Kuršiai mėgo plaukyti ant jurių, mielai priiminėjo svetimus žmones ir gerbė turtą skenduolių. Kuršiai mėgdavo ant jurių laupyti ir plėšti. Garbėje buvo Bangputis, Dzivsvitys (bene Dienšvitys?) ir kiti dievai.

Pradinė pirklyba ėjo mainais, už javus ir žemės vaisius priiminėjo vilnonius audeklus, metolines ir stiklines papuoštas, monėtas. Ant storų audinių jie mainydavo brangias barsukų skuras, "kurių smarvė — anot vieno chronisto—Vokietijoj paplatino išdidumo nuodus." Gentaras ir kailiai vyliojo čion svetimtaučius. Pirklybos sąkrovomis buvo be Drusnės (Druzo), kur šiądien stukso Elbinga, dėl svetimų Wisby Gotlandijoje. Į Angjiją ėjo čionykščiai produktai (pukai, gentarai, medus, vaškas, javai ir džiovintos žuvys) mainais ant gelumbės, druskos, geležies, vario, stiklo, ginklų, karoliukų ir kitų parėdų. Senais miestais, pirklybos židiniais, Norbutas laiko: Drusnė (Druzo), Asgard, Kilim, Rusnė, Palanga, Piltenė, Upelcelė, Ykeskola, Holm, Mešuotnė. Iš apginamų kaimų, kur buvo pardavinių krautuvės, ėjo karavanai žeme, į Polocką, Plėškavą, didį Novgorodą, Smolenską, Liubečių, Černygovą, Vladimirą palei Kliazmą, Kyjevą, Novgorodą, Brasčius, Gardiną arba toliaus pas Prypetę, Dnieprą, Volgą ir į Rytus. Iš Rytų gaudavo piningus ir metolinius daiktus: juk yra iškasami šiądien Romos pinigai, metoliniai indai ir papuošalai Rytų išdarbystos. Iš Prusų ėjo pirklyba nelaisviais su Slovėnais už Labos. Regis, religiška pareiga buvo guodoti pirklius ir jų savastį, juk liudytojais gali buti — pirklių dievas, šventumas kelių ir vieškelių, dievas kelėivių globėjas. Vagystės visados buvo Lietuvoje didžiausiu nusikaltimu, o tautos teikose vagimis niekados n e s t i Lietuviai, tik svetimtaučiai. Lietuvos pirklyba kailiais ėjo į Novgorodą ir Kyjevą, Prusams į Rusnę, Mozurams į Raigrodą. Rusinai gaudavo nuo jų gentaro, o kada plaukymas Nemunu, užėmus Juodąją arba Getvingų Rusiją ir dalį Baltosios, valdant Eržvilkui, Rusinams tapo leistas ir be kliučių atliekamas buvo, pakilo dar ypatingai pirklyba javais Rusnėje ir Kaune; vėliaus 1380 m. ir-gi kitos Lietuvos upės tapo parengtos dėl plaukiojimų. Svarbiausia pirklyba ėjo su didžiu Novgorodu. Sąkrovos vietomis buvę: Vilnius, Kaunas ir Vilkmergė. Vilniuje Rusinų viešbutis buvęs nuo seniai, bet kada Rusinai 1366 m. susipešė religijos dėlei, viešbutis tapo nudegintas, apgrobtas, ir nupuolė, nors 1375 m. tapo atstatytas iš naujo. Buvę dar du viešbučiu, vienas tik dėl Novgorodėnų, kitas dėl šiaip Rusijos pirklių. Rusinai turėjo tiesą versti žmones į krikščionybę. Žydų viešbutis tapo įsteigtas 1326 m.; Vilniuje Žydai apsisėdo iš Lenkijos atklydę, tečiaus jie Lietuvoje jau buvo nuo 1155 m., kada juos išgujo iš Kyjevos.

Pirklyba suteikė Lietuvai nauges, varią, druską, paskui geležį. Kad Lietuviai svėrė svarais tur-but ant svarčių (svarstyklių), rodo kalba ir išpirkimas vyskupo Vaitiekaus kuno nuo Prusų. Sunku žinoti, ar Lietuviai mušo piningus pirm XIII amž. Taip-gi nežinome, ar budavo prekymetės, kermošiai ir jomarkai ant miestų rinkų. Mainai tur-but lietuviams nepatiko, kad priežodin įėjo mainai varnams, priedai vaikams, arba: Mainininko varnai krankia vartuose, ypačiai tėmyjant mainus arklių ir galvijų.

Juk Lietuviai (ir Latviai) turėjo taip-gi savo uostus: seniaus Drusnėje ir Lipzoje, vėliaus Klaipėdoje, Šventoje, Liepojuje, Ventpylėje ir Irbėje. Klaipėda nuo 1325 m. atiteko Kryžeiviams, ir kaip prisidėjo prie Hanzos sąjungos, Liepojus turėio skriaudą pirklyboje. Ir Liepojui patekus i rankas kardininku zokono, vos Šventos uostas teliko Lietuviams. Karolis XII. 1701 m., prašant Rygėnams, paėmė Palangą, nudegino miesteli, o uostą liepė akmenimis užpilti. Lietuviu pirklybos vėliava buvo: ant ružavo lauko išreikšta ranka su pakeltu kardu.

1) "Krikščionys, įtaisinėdami savo religiją, negalėdami išnaikinti atminties dievės Mildos, jos švenčių, maldų, jos spalvų, sudarė pasakojimus apie Mariją ir Jėzų, paėmė juos nuo Indų pasakos apie Mariją ir jos nekaltai pradėtą Krišną, ar nuo kitų tautų. Dienose švenčių dievės Mildos krikščionys paskyrė savo Marijos šventes. Gegužės mėnesį, pašvęstą Mildai, padarė Marijos mėnesiu, Mildos spalvas—mėlyną ir baltą—priėmė kaip Marijos spalvas."

"KOALICINĖS RESPUBLIKOS" PATVARA *)

Nerimstančios šalis kerštingai kariauja,
Bei varžos už auksą, turtus;
Tai nieko nepešę vėl taikos iš naujo, —
Tikrai jų likimas kartus!
"Respublika" niekad ginklų nevartoja,—
Kivirčius skandina liuosybės dainoje,—
Tat lai ji gyvuoja!
Per metų-metus tegyvuoja!

Kitų šalių valdžios — tai jungas medinis:
Ir kvapas atgaut nevalia!
Ne vieno po jungu ten kaklas sutinęs,—
O, kaip jų varginga dalia!
Bet musų "piliečiai" nežino valdonų:
Nėra čia "mužikų" nei pukščiančių "ponų;"
Visi susikibę,
Palaiko tiesas ir vienybę.

Kiti kada siunčia kokį diplomatą,
Įteikia jam milijonus;
O tas gi jų turtą per vėjais išmėto,
Už varles ir makaronus.
Bet mus "ambasadoriai" **) taip išauklėti,
Kad moka ir virti, ir indus mazgoti,—
Ir viską atlieka
Už draugišką, gražią padėką.

Vienatinis musų "Respublikos" ponas,
Tai kudlius "Ignacas" Rainys ***);
Nevalgo jis košės, nei bulvių, nei duonos,
Ir taip jau uolus tinginys.
Jis mėgsta tik žuvį, bei nekeptą steiką,
Ir snausti prie pečiaus atlikusį laiką:
Jis nieko neveikia,—
Bet vis gi tarnų jam nereikia...

Lai "koalicinė Respublika" buna
Pavyzdžiu pasaulio tautoms;—
Kaip srovės ir sektos čionai sugyvena,
Ir tvarko viską kaip juokoms:
Uolus bolševikas, arb a klerikalas,
Bei narsus tautietis ar kitas koks galas—
Darbuojas iš vieno—
Kartu laimingai sugyvena!

*) Žodžius parašė Nadas Rastenis, Komp. Mikas Petrauskas — muziką, vurų kvartetui.

**) "Koalicinė Respublika" turi "ambasadorius" sekančiai: p. A. J. Gotautas, Worcester, Mass., pp. A. O. Pociai. Chicago, Ill., Generalis Konsulis, S. E. Vitaitis, New York. Lietuvos, ir visos Europos atstovas p. K. Norkus, Kaune.

***) "Respublikos" katinas, kuris moka skambinti pianą, gavo vardą "Ignacy Jan Paderewski," paskui plačiai žinomą pianistą.

SANDARA

AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS LAIKRAŠTIS

"THE LEAGUE"
Published Every Thursday at South Boston, Mass.
by the
LITHUANIAN NATIONAL LEAGUE OF AMERICA.
VINCENT J. SZLIAKYS
Editor.
K. J. PAULAUSKAS
Business Manager.
327 E Street, Boston 27, Mass.

SANDARA
Savaitinis Laikraštis
Leidžiamas kas Ketvergas
AMERIKOS LIETUVIŲ TAUTINĖS SANDAROS

Prenumerata turi buti apmokama iš viršaus. Prenumeratos metas skaitosi nuo dienos užsirašymo.

Pinigus geriausia siųsti Pašto Money Orderiu, adresuojant:

Metams kainuoja (Amerikoje) $2.50
" " Kanadoje $2.75
" " (Užsieniuose) .. $3.00

Entered as Second - Class Matter January 14, 1914, at the Post Office Boston, Massachusetts, under the Act of March 3, 1879.

Apžvalga.

PROVOKACIJA.

Kad Lietuvos Steigiamojo Seimo nariai, gerb. Natkevičius ir Žygelis, bendradarbuojanti su Politiniu Iždu, atvyko į Worcester'į prakalbėti į lietuvių visuomenę, juodu jau rado ten pastotą kelią. Mat juodieji jezuitai buvo įskundę juodu valdžiai, buk tai juodu esą atvykę iš Lietuvos bolševikai varyti komunizmo propagandą. Miesto valdžia buvo atsiuntus į prakalbų svetainę du detektyvu ištirti reikalą ir, jei bus priežastis, uždrausti susirinkimą. Detektyvai atėjo į svetainę, pažiurėjo keno globoje yra prakalbos ir pamatę, kad nedorieji provokatoriai melu norėjo suardyti susirinkimą, prakalbų netrukdė. Taip buvo kovo 14 d. mieste Worcester, Mass.

Matykite, broliai, koks skirtumas tarp Sandariečių (ir abelnai visų pažangiųjų) ir klerikališkojo abazo. Kada atvyko Amerikon kun. Garmus, skelbėjas kartuvinių klerikalizmo principų, jam niekas niekur nepastojo kelio. O jun. kun. Garmų taip lengva buvo net iš Amerikos išvyti. Yra plačiai žinoma, kad jis į Ameriką įėjo apgavingu budu per Kanadą, laužydamas šios šalies immigracijos tiesas. Alei kas galėjo pranešt S. Valst. valdžiai apie jo įsišmugeliavimą į šią šalį, ir kun. Garmų tuojaus butų išviję iš Amerikos. Ir nors kun. Garmus šmeižė geriausius lietuvių veikėjus, nors rinko pinigus statymui kartuvių Lietuvos šviesesniems gaivalams, bet niekas valdžiai nepranešė apie Garmaus įsivogimą į Ameriką.

Bet štai atvažiuoja gerb. Natkevičius ir Žygelis, tikri darbo žmonių gerovės pridabotojai, atvažiuoja atvirai, legaliu budu, su pilnai vizuotais pasais, ir su aiškiai pareikštais tikslais griauti Lietuvoje kartuves ir ponijos privilegijas — ir kas darosi? Gi klerikalai tuo trečiose jų prakalbose skundžia juos valdžiai. Neturėdami nieko prieš juos surasti, MELAIS nori pastoti jiems kelią.

Tegu dabar lietuvių visuomenė sprendžia, kurie yra prakilnsni: ar Sandariečiai, kurie teisingu budu galėjo išvyti tą kartuvių statytoją kun. Garmų, privavyste į šią šalį įsigavusį, ir nesistengė jo išvyti? ar klerikalai, kurie teisingus vyrus nori melu įkąsti, kaip pagedusieji šuneliai?

Kurių pasielgimas yra pagal Kristaus mokslą, ir kurių pagal Judos Iskarijoto?

ŠNIPŲ "ROJUS."

Pas klerikalus yra susispietę visi šnipai ir mažesni šnipukai. Neturėdami geresnių, jie net tokius ex-šnipus stato į augštas valdybins vietas. Rodos, kad niekam nėra paslaptis, jog Mastauskas, Kaupas ir Bielskis buvo valdžios apmokamieji šnipai. Dabar jie turi (per klerikalų malonę) augštas valdybines vietas. Nors Amerikoje šnipams moka algas, bet į juos žiuri su panieka. Ar įstabu tad, jei Lietuvos Atstovybė neturi prestižo, kad jos vietos pripildytos ex-šnipais?

TYRINĖJIMAS RUSSIJOS BADO.

Australijos mokslinčius prof. Meredith Atkinson sugrįžo iš Rusijos ją tyrinėjęs ir išduoda raportą. Jis sako, kad sovietų valdžia nurodinėja tris dabartinio Russijos bado priežastis: alijantų blokadą Denikino, Kolčako ir Vrangelio armijų plėšimus ir sausmetį.

Prof. Atkinson'o nuomone tos priežastys nėra sudariusios bado Russijoje.

Apie blokadą jis taip sako: jei bolševikų tvarka nebutų sunaikinus Russijos ekonominį buvį ir nesudarkius transportacijos sistemą, ji ir be užrubežės butų turėjus gana maisto. 1914 m. Russija išvežė net į užrubežę maisto už $458,270,000 ir net už metų po karės pradžios da iš Russijos buvo išvežta maisto už $77,000,000.

Ir, sako prof. Atkinson'as, "kontr-revoliucionierių" armijos nė biskeliu neprisidėjo prie maisto panaikinimo. Nė Denikin'as, nė Vrangelis niekad neįėjo į dabartinio bado sritį, o nors Kolčakas trumpą valandėlę buvo ten įsibriovęs, bet žemdirbystę jis paliko tokiam pat stovyje, kokiame rado.

Ką gi sausuma padarė? Profesorius sako, kad jis yra atlankęs daugel bado užgautų kaimų ir atrado, jog svarbiausia bado priežastis yra sovietų valdžios rekvizavimas nuo ukininkų 1920 metais. Kad nuo ukininkų be atlyginimo atlupo jų darbo vaisius, 1921 metais jie neapsiėmė apdirbinėti daugiau žemės, kaip tik tiek, kad jiems patiems užtektų maisto. Tuo tarpu užeina sausmetis, javų uždera da mažiau — ir badas!

Russijos kaimiečiai 1915 metais užaugino 70,000,000 tonų javų ir 20,000,000 tonų bulvių ant 230,000,000 akerių išdirbtos žemės. Šešerius metus vėliaus, kada jie pamatė, kad javus nuo jų atima be atlyginimo, užleido žemę dirvonais, ir atėjęs sausmetis tik labiau padidino maisto stoką.

Kaimiečių komunistai nepaisė. Kamenev'as 1921 m. liepos mėnesyje yra pasakęs: "Jei mes galėsime įgyti maisto komunistiniams batalijonams ir atidaryti kelias didesnes dirbtuves, mes turėsime paramą partijos, gana didelės, kad sutriuškinti visus musų priešus."

Štai dėlko kaimiečių jie nepaisė ir apiplėšinėjo juos. Bet to apiplėšinėjimo vaisius — visuotinas badas.

PARTIJA IR VALSTYBĖ

II.

Priežastis neigimo minėtų trijų įstaigų — L.M.P.S-gos, Valstybinio Universiteto ir Šaulių — gludi, pirmiausiai, tame, kad Lietuvos dauguma kunigų ištikimai tarnauja Rymo politikai; — "bažnyčia virš valstybės ir tautos." Todėl šiuomi žvilgsniu tautinis-valstybinis Lietuvos žmonių susipratimas Rymo politikai pavojingas. O kadangi minėtos organizacijos kaip tik ir yra tautiniai - valstybinės, per tai "kadubai," vedini "suklerikalėjusių" kunigų, šias organizacijas ir neigia.

Antra, katalikybė rubežių neturi. Kunigui neapeina, kokios tautos žmonės pripildo bažnyčią, by tik ji pilna. Lygiai kunigui neapeina, kas duokles moka ir kokios tautos žmonės "apieras" deda, by tik tų mokesnių ir "apierų" daug. Ir tik čia gludi pavienio kunigo, kunigų viso luomo, taip ir pačios Romos Katalikų institucijos pasisekimas.

Kunigai, sulyg priimto bažnyčios temino, vadinasi "dušių ganytojais." Ganytojui yra gerai, smagu ir linksma, kuomet jo pulkas didelis ir vilnotas, bet negerai, nesmagu ir nelinksma, kuomet pulkelis mažas ir "dušelės" plikos, biedinos, neturtingos. Tikrai tuomet jau "bėda."

Šitokia "bėda" kaip tik dabar ir spaudžia Lietuvos kunigus. Mat karo metu Lietuvoj pulkas susimažino, o ganytojai pasidaugino. Pasidarė tikras krizis. Ganytojų "virš-produkcija," o pulkeliai maži ir, ant nelaimės, karas juos dar nuskaudė, apiplėšė, "nubiednino."

Dar blogiau: Pastarais keliolika metų lietuviai labai supatrijotėjo, o po didžiojo karo ir suvytą valstybę įkurė. Tuomi tarp "brolių paliokų" ir lietuvių, kaip sakoma, "amžiais jungtų, viena šventa polcka viera," **pasidarė patriotizmo rubežius.** Tas dar labiaus apsunkino Lietuvos kunigų padėtį.

Mat prieš karą bei prieš Lietuvos Valstybės įsikūrimą, kuomet tarp Lietuvos ir Lenkijos nebuvo patrijotizmo rubežiaus, tai "virš-produkcija" kunigų Lietuvoje, budavo perleidžiama lenkams, gaudavo parapijas Lenkijoje. Šimtai lietuvių, gimusių, augusių ir kunigystės mokslus baigusių Lietuvos seminarijose, užėmė parapijas Lenkijoj ir dabar lenkams dirba. O kurie baigė mokslus Varšuvos semonarijoj, tai tikra retenybė iš šių, turinčių parapijas Lietuvoj. Jei kurie iš varšuviečių ir apsigyveno Lietuvoj, tai jie buvo ir yra silpni Lietuvos patriotai.

Anot vieno kanauninko pasakojimo: "Jei visus lietuvius kunigus dabar turinčius parapijas Lenkijoj padaryti lietuviškais patrijotais ir pargabenti Lietuvon, tai ištiktų katastrofa. Pas mus jau dabar gyvena parapijose po tris, keturis ir daugiau kunigų ir vargų-negalais vos išminta. Kur juos padėtume? Atsižvelgiant da į tai, kad dabar Kauno seminarijoj mokosi šimtai klerikų, kuriems irgi vietų pabaigus mokslą reikės."

Akyveizdoje to ir dyvo jokio nėra, kad Lietuvos kunigai savo luomo padėčia taip rimtai susidomėję. Daug jaunų kunigėlių Lietuvoje neturi parapijų, o gyvena tik ant "loskavos duonos." Jie jaučiasi mokintais inteligentais; mano, kad jiems turi buti geresnis pragyvenimas už paprastus žmones. Na, o tuo tarpu skursta, net tinkamo drabužio nėra iš ko pasitaisyti.

Abelnai žmonės nubiedinėję, kiti "bedievybe", anot kunigėlių, užsikrėtę, per tai ne tik naujų parapijų negalima įkurti, bet net ir sugriautų nėra kaip atstatyti. O dvarponiai, tas kunigėlių ramstis, irgi niekais nuėję; vieni išbėgę Lenkijon, kiti, kurie gyvena Lietuvoj, dabar jau neturi tos galės, kaip kad turėjo. O į Lenkiją lietuvių kunigų dabar jau nebepriima; patriotinis rubežius neleidžia. Tikros "bėdos," kaip matote, musų "dušių ganytojus" Lietuvoje ištiko.

Todėl ir darbai, kaip viršminėta, varomi savo luomo reikalų apsaugojimui. Neigiama patriotinės - valstybinės organizacijos ir vedama politika, kad tik kaip nors "senovę" atgaivinus. Lietuvos kunigai daugumoje nėra patriotais. Ką sakyti apie provincijas, kuomet Kaune, Žeimaičių Katedroje ir po šiai dienai lenkiškai giedama ir lenkiški pamokslai sakomi! Kaune tik Vytauto bažnyčioje, kurią vadovauja kun. Tumas, viskas lietuviškai atliekama.

Lietuva dabar valdosi, neva, demokratiniu budu. Šalies piliečiai pasiskyrstę į partijas. Visi, kaip vyrai taip ir moterįs, turtingi ir neturtingi, turi teisę balsuoti. Davatkos ir elgėtos sudaro šalyje didelę balsų skaitlinę. Sulenkėjęs "polckos vieros" elementas taipgi pusėtinas. Miestelėnų, valstiečių ir darbo žmonių, kurie kunigams dar vis aklai tebetiki, irgi geras pulkas. Iš šių elementų ir susidaro "kadubų" partija, kurią kunigėliai vadovauja ir valdo. Ši partija, per tai ir yra skaitlingesnė ir galingesnė už visas kitas partijas kruvon sudėtas.

Svietiškiai inteligentai, stovinti priešaky "kadubų" partijos, yra lygiai toki, kaip ir pas mus Amerikoje; nepriaugę ir nedakepę rėksniai ir avanturistai; — yra keletas pas juos ir oportunistų ir, šie oportunistai, užimdami augštas valdžios vietas, vadina save "nepartiniais." Šį faktą aiškiausiai gali patvirtinti dabartinio Lietuvos Valstybės Kabineto sąstatas; jame daugiausiai "nepartinių" narių.

Virš privestos priežastys, kaip motote, yra gana didelės ir rimtos, Lietuvos kunigų tokiam susidomėjimui ir visam politiniam veikimui. Tai socialio gyvenimo davinis, kuris pastato griežtą klausimą: Ar Lietuvos kunigų luomas turi nusmukti, ar Lietuvos Valstybė žlugti?

"Kadubams" valdant Lietuvą viskas yra šventinama; visokiose valstybinėse šventėse, po tyru dangumi — ant gatvių — mišios atlaikoma. Romos katalikų sekta, faktinai, yra valstybinės religijos sekta, panašiai kaip prie caro budavo "Pravoslavų" sekta.

Lietuvos Milicijos šventėje, Kaune ant Rotužės Pleciaus, mišios. Didelės žmonių minios susirinkę. Visas Rotužės Plecius ir apielinkės gatvės užsikimšę. Miniose yra visokių žmonių: katalikų, liuterių, kalvinų, pravoslavų, žydų etc. Bet kur toli katalikų kunigas mišias gieda, tai milijantai ant pleciaus ir gatvėse bėgiodami, prisakymus žmonėms duoda: "Kepures nusiimkit! Kepures nusiimkit!"

Tas pats atidarant "Žuvusių Kareivių Paminklui." Ir čia milicija komanduoja kepures nusiimti. Pastebima štai koks kuriozas. Stovi žydų burys. Ateina milicijantas ir sušunka: "Nusiimkit kepures!" Žydai nejuda; matytis lietuvių kalbos nemoka - nesupranta. Tuomet milicijantas šaukia: "Čapki daloj." Žydas iš burio atsako: "Menia nenužno, ja jevrei." Tečiaus milicijantas reikalauja ir aiškina žydeliams, jogei toks yra valdžios įsakymas ir, jeigu nenorite kepurių nusiimti, eikite iš čia šalin, arba areštuoju ir liksite nubausti už nepaklusnumą administracijai.

Žydai, kaip lygiai ir Lietokių sektų žmonės, "de facto" yra Lietuvos piliečiai. Bet jie laisvės sąžinės bei tikėjimo neturi, kuomet "kadubai" Lietuvą valdo. Tai paprasti Lietuvos "demokratinės" valdžios pasielgimai.

Tose pat iškilmėse dalyvaujantis pravoslavas, buvęs Kauno miesto "načelnikas," žiurėdamas į tuos, "kadubų" valdžios formališkumus, vienam savo draugui, Lietuvos valdininkui, sako: "Ja smotriu čto u vas vsio delajetse kak i u nas pri Nikolaje." (Aš matau, kad pas jus viskas taip daroma, kaip pas mus prie Nikolajaus.). Rusai žiurėdami, mat, gėrisi su dideliu pasitenkinimu, kad Lietuvoje, tikėjimo žvilgsniu, eina senas Pravoslaviškos Rusijos rėžimas, tik jau po direktyva Lietuvos kunigų. O lenkai tai iš džiaugsmo kateles ploja.

Lietuvos vidujinio gyvenimo planus teikia Steigiamojo Seimo komisijos, kurias dominuoja broliai Vailokaičiai. Prie brolių Vailokaičių susivijo visas "kadubų" šmugelio lizdas. Jų rankose žemės reforma, Lietuvos mokyklų įstatymo reikalai, finansai bei bankų reikalai, apsauga nuo ugnies etc. Per brolius Vailokaičius, "kadubai" monopolizuoja žemės parceliavimą ir pardavinėjimą, apdraudą nuo ugnies, visokius Lietuvos bankinius interesus etc. Juk tik dėkai šito rėžimo ir kun. Žiliaus Žemės Bankas iki šiol dar neturi leidimo Lietuvoje veikti. O Žemės Bankas begalo yra riekalingas Lietuvos ukininkams, kurie daug sunkenybių turi dabar kęsti, negaudami skolinti pinigų savo ukių vedimui ir pagerinimui.

Komisijų pagamintus planus, bei įstatymus, veik be jokių komentarių, be pasipriešinimo, "kadubai" seime priima — užgiria. Jei koks pasipriešinimas — opozicija — ir yra, tai tik iš pusės social - liaudininkų - valstiečių bloko ir social-demokratų. Bet opozicija, veik visuomet, užsibaigia tik paskelbimu laikraščiuose ir tik opozicijos partijų, nėsa "kadubų" organai apie opozicijos partijas kalbėdami, tankiausiai tik pasijuokia, jų pareikštų minčių, nurodymų pataisų neminint. Tokiu tai budu Lietuvos įstatymai dabar yra gaminami. "Kristaus bolševikai" nesiskaito su kitomis partijomis ir vedami sulenkėjusių kunigėlių aklai žingsniuoja į Papos palaimintą Varšuvą. Susidėjimas su Lenkija reiškia Lietuvos žlugimą, bet tuomi Lietuvos kunigėliai tikisi apsaugoti savo luomą nuo žlugimo. Tatai jiems verčiau Lietuvos Valstybė tedingsta, by tik jų luomas liks apsaugotas.

Dziemedzis.

PASTABOS.

RAŠO DAUGKENTIS.

‡‡ "Tėvynės" redaktorius apsivartydamas kritikuoja Lietuvos valstybės konstitucijos projektą, užimdamas net porą savo laikraščio špaltų. Butų daug geriaus padaręs, jei vietoj tos nepavykusios kritikos, butų patalpinęs tą Lietuvos Valst. Konst. projektą pasiskaitymui "T." skaitytojams, kurie galėtų patys spręsti apie gerus kaip ir netobulus minėtos konstitucijos skyrius. (Ne kiekvienas gi skaitytojas mokėtų kritiškai žiurėti į jam nesuprantamus Konstitucijos skirsnius. Red.)

‡‡ Turime du redaktoriu tautiškoje dirvoje, kuriuodu vargina savo skaitytojus ilgais sieksniniais editorijalais. Žinoma, gal but dvi priežastis rašymo ilgų straipsnių: viena, kad užpildyti laikraštyje vietą, antra, nesugabėjimas išreikšti minties trumpais sakiniais.

‡‡ Musų amerikiečių laikraščių redaktoriai, ypač sąvaitinių, neturi laiko savo kambarėlyje arbatą gerti, nė su lazdute išėjus gatvėn mosykuoti, kaip daro Europos redaktoriai. Užpildyti 8 puslapių laikraštį, rašyti, taisyti, perrašinėti korespondencijas, perskaityti korektas du kartus ir surinkti žinias, tai turi padirbėti išsivilkę.

‡‡ Europoj arba Lietuvoj išeinantieji laikraščiai yra tik ketvirtadalis, bet redaguojami ne vieno asmens. Jeigu įvedama laikraštyje kokis skyrius, tai jau skaitoma "Priedas." Ana, "Lietuvos Ukininkas" tiek jau tų priedų duoda, kad vos dalis laikraščio lieka korespondencijoms.

‡‡ Prieš metus, aš pradėjau rašynėti Pastabas į "Sandarą," nusižiurėjęs į anglų turtinguosius laikraščius, nesilaikydamas pusiškumo, nes vienos ar kitos sriovės veikėjas ar partija yra verti pastabos. Kiek skaitytojai į tai domės kreipė, neturiu patyrimo, bet tiek žinau, jog tas puolė akin daugeliui laikraščių, kurie teikėsi įvesti savo skiltyse smulkių pastabėlių, bet kitaip užvardintų.

‡‡ Musų laikraščiai kaip jau į ką įsigieda, tai nėra galo. Negana kad "Keleivis" turi aštrius dantis, kurių pasekė "Laisvė," kritikavime Lietuvos valdininkų. Dabar kurin laikraštin tik pažiurėti, visur ta pati giesmė. Lenkas pasiėmęs į rankas tokius musų laikraščių rašinius, turėtų tik delnais trinti iš džiaugsmo...

‡‡ Kai kurie tautiečiai buvo mano pastabų nesupratę ir paėmė už išjuokimą "Lais vės Varpo," kada jį taip ilgai užlaikė New Yorko prieplaukoje. Bet tegul viskas buva gerai, kas gerai pasibaigia.

‡‡ Atvažiavus svečiams iš Lietuvos gerb. kap. V. Natkevičiui ir mokyt. B. Žygeliui, Sandariečių pulsas pakilo, ir tikimasi, jog musų skaičius turės padaugėti bent 100%.

‡‡ Chicagos "spešalų" apgauti lietuviai dabar kaip tie vasaros žąsiukai apsvaigę vaikščioja ir po biskį blaivosi. Tik ta nelaboji "naminė" keletą iš šio svieto išvarė.

‡‡ Išgirdus klerikalams, jog pas tautiečius atvažiavo iš Lietuvos svečiai, dabar jųjų net kojos linksta ir pinasi, nebežino ko stvertis išvydę musų susipratimą.

Daugkentis.

YPATYBĖS LIETUVIŠKŲ KORESPONDENTŲ-STRAIPSNININKŲ AMERIKOJE.

"Dailininkas" apie dailę rašo: "Maslionkaitė žavėjančiu savo balseliu žavėte žavėjo ir užžavėjo visą publiką." Kai-kada tie "žavėjimai" laikraščiuose skaitytojui duoda tokio "smoko," kad net "ledaka" darosi.

"Polemikas" rašo: "Tas ir tas, rašydamas apie tą ir tą, apsilenkė su teisybe. Kad nušviest teisybę, tai priverstas esu imti plunksną į ranką kad atsakyti to šlamšto rašytojui, jog tokis šlamštas, yra tikras šlamštelis, o anas dar didesnis šlamštas. Man rodos, kad dabar visiems jau aišku, kad butų galima tame dar daug daugiau parašyti, ale delei vietos stokos, tuom sykiu užteks." Tai taip vedama "polemika."

"Teologas" rašo: "Dievas buvo ir yra visur: danguje, bažnyčioje, ant stogo, sklepe ir pas kožną žmogų. Dievas sutvėrė: dangų, žemę, žmogų, mešką, gaidį ir nigerį. Žodžiu, Dievas viską sutvėrė ir pats kožnoje vietoje yra. Kur Dievo nėra, ten niekas negema ir niekas neauga, tai todėl ir Dievas ten neina. Bedieviai Dievo neturi, todėl ir negali gimdyti, už tai tą darbą atlieka tų bedievių bobos, nors ir jos bedievės. Kad jos Dievo neturi pas save, tai ir jos negalėtų gimdyti ir auginti, ba, kaip sakiau, kur nėra Dievo, ten niekas negema ir niekas neauga, bet tas pasitropija per apmilką ir Dievas užtai nekaltas: nejaugi jis stovės pas kožną ir "vačys," kad negimdytų? Taigi aišku, kad kur Dievo nėra, ten nieko nėra. Amen."

"Poetas" rašo: "Ar gulu į lovą, ar šoku per tvorą, o vis man išrodo, kad gaudau žuvo po orą. Išliejau svajonių padangės kelionei, griebiausi už darbo: ne sau, ne sau. Buč' geriau padaręs, jei buč' šriubus varęs: į freitkarių sienas — per ištisas dienas."

Pašalinis.

Prie šios progos Redakcija nurodys korespondentams bent keletą kalbos klaidų, tovienio pakartojimu Amerikos lietuvių laikraščiuose.

Lietuvių kalba dabar vystosi, ir rašėjų klaidos, dovanotinos 10 metų pirmiau, šiandien yra neatleistinos. Ryto, kada da geriau ištirsime savo kalbą, atsieis da "lietuviškiau" rašyti. Amerikos lietuvių laikraščiai negali pasididžiuoti kalbos grynumu. Lietuvos laikraščiai tuo žvilgsniu labai margi: vieni straipsniai juose labai gražia lietuvių kalba parašyti, kitų gi straipsnių kalba nė kiek ne geresnė už Amerikos liet. laikraščių kalbą. Matyt, kad ir Lietuvos laikraščių redakcijos taip pat darbu užverstos, kaip ir amerikiečių, kad nespėja apsidirbti su kalbos taisymu.

Savo korespondentams čion nurodysime nors keletą kalbos suklydimų, tankiausia atsikartojančių.

Daugelis supainioja žodį **metas** su **metai. Metas** (vienskaitoje) reiškia —laikas (angliškai **time**), gi daugskaitoje **metai** jis reiškia **year** ir įeina tų žodžių kategoriją, kuri gramatikoje vadinasi "plurale tantum" (t. y. tik daugskaita); tokių žodžių lietuvių kalboje yra daug, pav.: vartai, durys, žirklės, kelinės ir tt. Ir kaip negali sakyti "keturi vartai" ar "keturios durys," tik reikia sakyti "ketverios durys," "ketveri vartai," taip pat neleistina sakyti "keturi metai," tik rikia sakyti "ketveri metai," jei norima pasakyti "four years" ("Keturi metai" reikštų "four times"). Tikimės, kad mus korespondentai niekad daugiau nesakys "keturių metų sukaktuvės," tik visados sakys: "ktverių metų sukaktuvės."

Tankiai nevietoje yra vartojamas žodis **atsibuvo.** Imant analogiškos formos: **atsinorėjo** (t. y. pirmiau pageidautino daikto jau nenorima), **atsivalgė** (t. y. nuolatinis valgymas dasigriso), **atsistovėjo** (t. y. jau daugiau nenori stovėti) ir tt., aišku, kad veiksmažodis **atsibuvo,** jog koks nors daiktas jau nenori daugiau buti, jau jam tas jo busimas įsipyko. Tuo tarpu mus laikraščiai tą veiksmažodį **atsibuvo** vartoja visai ne vietoje: sako: **balius** ar **susirinkimas atsibuvo,** tarsi tam baliui ar susirinkimui butų koktu ilgiau buti. Kam čia tas polionizmas? Dėlko nepasakyti grynai lietuviškai **buvo** arba **įvyko?**

Dar šie slovicizmai tovienio teršia liet. laikraščių puslapius: vietoj sakyt **nepriklausomybė** tankiai vartoja "neprigulmybė" (lietuvys **paklauso** ko nors, bet prieš nieką **negula**). Kiti sako "pribuvo" vietoj sakyti **atvyko;** prigulėti" vietoje **priklausyti;** "randasi" vietoje **yra;** "nekuris," "nekoks," vietoje **kai-kuris, kaszin koks;** "ant salės" vietoje **salėje** (kiti sako: "balius buvo ant Lietuvių Salės," tarsi kas balių keltų ant stogo!). Šituos visus slavicizmus rasite veik ant kiekvieno lietuvių laikraščių puslapio.

Toliaus labai krinta į akį neatskyrimas **aukauti** nuo **aukoti. Aukauti** reiškia rinkti aukas (taip kaip riešutauti — rinkti riešutus, ar g r y b a u t i — rinkti grybus.), gi **aukoti** reiškia pačiam **duoti** auką (sul. dovanoti — pačiam duoti dovaną, dovanauti—iš kitų rinkti dovanas).

Žiaurios klaidos daromos del nesupratimo prielinksnio **del.** Lietuvių kalboje **del** visados reiškia priežastį, **del kurios** (t. y. per kurią) kas nors įvyko, bet tikslą, prie kurio einama. (sul. dainos žodžius: "Tai **del** tavęs, bernuži, tai **del** tavęs, jaunasis, patrotijau vainikėlį, nuo rankelių žiedelius" t. y. bernužis buvo tų nuostolių priežastis). Taigi negalima lietuviškai pasakyti:. "dirbti **del** tautos labo," tik reikia sakyti: "dirbti tautos labui," nes čion "tautos labas" yra galutinas siekis. Jei sakyti: "del tautos labo" reikštų "per tautos labą." Galima pasakyti: "del tautos labo aš išsižadėjau asmeninės laimės," nes čia tautos labas yra ne galutinas siekis, tik **priešastis,** del kurios buvo palydėta laimė.

Yra daugelis ir kitų nedovanotinų kalbos klaidų, teršiančių lietuvių laikraščius. Progai pasitaikius parodysime jų daugiau. Tuo tarpu mus sandarbininkai malonės vengti bent šių "barbarizmų."

APIE GREITO PELNO JIEŠKOTOJUS

Pastaraisiais laikais daugelis musų žmonių pakėlė didelius nuostolius, bejieškodami didelio ir greito pelno. Užtenka paminėti tokius prigavingus skymus, kaip Ponzie Bostone ir kelerių prigavikų Chicagoje. Ir vienur ir kitur nunešta didelės sumos pinigų. Ypatingai Chicagoje žuvo daugelio lietuvių pinigai. Ir jie jau nebesugrįžš. Šiems prigavikams sekėsi laikinai prigauti žmones ir išeikvoti sunkiai jų uždirbtus skatikus vien dėl to, kad jie rado tokių lengvatikių, kurie tikėjo, buk IŠ NIEKO GALIMA KĄ NORS GAUTI. Tuo tarpu sveikas protas pasako, kad iš nieko tik niekas ir teišeina.

Išmintingas žmogus, žinodamas vertę sunkiai uždirbto pinigo, yra atsargus —ir gerai daro. Toks žmogus nesiduos prigauti, — jis jieško savo skatikams saugios vietos ir geros priežiuros. Saugiausi vieta ir geriausi pinigų priežiura yra gerai vedamame banke. Banko mokamas nuošimtis yra ne spekuliacijų dalykas, bet rimtas ir saugus biznis, už kurį atsako patys šėrininkai ir visi direktoriai. Banko biznio teisingumą ir pastovumą prižiuri valdžia. BALTIC STATES BANKAS yra New Yorko valstijos leidimu ir priežiura įsteigtas ir jį veda specialistai ir prityrę žmonės.

Lietuviams patogiausia yra dėti savo taupomieji skatikai lietuvių banke, o tokiu yra BALTIC STATES BANK. Patogumai savo padėlius laikyti BALTIC STATES BANKE yra šitie:

1. Depozitus galima atsiųsti per paštą, — turime daug depozitorių iš įvairių valstijų;

2. Mokame 4 nuošimčius, priskaitomus prie sumos kas mėnuo;

3. Jei prisieitų depozitoriui iškeliauti Lietuvon, mes persiunčiame pinigus ant kiekvieno pareikalavimo;

4. Perkeliame pinigus iš kitų bankų, —užtenka atsiųsti mums kitų bankų knygutes;

5. BALTIC STATES BANKE laiko savo pinigus New Yorko Valstija, New Yorko Bankų Departmentas, didžiosios lietuvių organizacijos, pašelpinės draugystės ir daugybė šiaip pavienių depozitorių.

Laiškus rašydami ir pinigus siųsdami, adresuokite šitaip:

BALTIC STATES BANK
294 Eighth Ave.,
New York, N. Y.

BANKO VALANDOS: Kasdien nuo 9 v. ryte iki 5 v. vak. ir subatomis — nuo 9 v. ryte iki 7 v. vakare. Tel.: WATKINS 2142.

REIKALINGI DARBININKAI

Norintieji prisidėti prie demokratinio ir laisvo Lietuvos kulturos ir politikos vystymosi atsišaukite prie:
Lietuvių Politinis Iždas
3252 So. Halsted St.,
Chicago, Ill.

Pittsburgiečiai!!!

Svečiai iš Lietuvos. Gerb. kap. VLAD. NATKEVIČIUS buvęs Steig. Seimo Sekr. ir Mok. B. Žygelis L. Steigiamojo Seimo narys. Taipgi taip laukiamus svečius iš Lietuvos juos patikt Pittsburgo Tėvynainiai rengia svečių priėmimui vakarienę **L. M. D. NAME, 142 ORR ST., PITTSBURGH, PA.** Prakalbos bus tą pačią dieną, tai yra **Balandžio** (April) **2 d., nuo 1-os po pietų Apolio Teatre ant S.S. prie 22** ir Carson St., S. S., o vakare L. M. D. svetainėj vakarienė. Gerbiamieji, kam mums eit į William Pan. arba For Pitt Hotelius, kad mums da puikiau gali pagamint L. Nienis, lietuvis, lietuviškam name. Taigi pasistengkite visi dalyvauti vakarienėj. Įžanga ypatai $2.00, tikietus reikia gaut iškalno, ant S. S. pas K. Stravinską, 2807 Carson St., pas P. Venslovą, 2128 Carson St. ir pas A. Marčiukonį, 2213 Jane St., S. S. Ant Soho pas J. Virbicką, 149 Moultrie St., pas S. Kirmius, 2220 Tustin St., Ant Penn. P. Pikšris, 1331 Penn ave. Ant N. S. J. A. Katkus, 1217 Beaver ave., N. S. Taigi gerbiami Pittsburgo lietuviai malonėkit tikietus įsigyt mažiausiai 4 dienas prieš vakarienę, t. y., prieš 28-tą Kovo. Tai gerbiami pittsburgiečiai, pasirodykime, kad mes ir galim taip kaip kitos kolonijos kur yra po kelis tuzinus visokių inteligentų, bet mes taip padarysim, paprasti darbininkai ir biznieriai. Taigi visi į prakalbas ir į vakarienę, visus širdingai užprašom, netik Sandariečius, bet ir taip svečius.

Rengėjai per JUOZAS VIRBICKAS.

SUSIVIENIJIMAS LIET. AMERIKOJ

DIDŽIAUSIA LIETUVIŲ APDRAUDOS IR PAŠALPOS ORGANIZACIJA SUVIENYTOSE VALSTIJOSE, KURIOS TURTAS ARTI $400,000.00.

Nuo susiorganizavimo iki šiam laikui išmokėta $248,587.80 pomirtinių. Pašalpų išmokėta $247,687.15.

SLA. kuopos randasi visuose didesniuose miestuose. Nariai priimami nuo 18 iki 50 m. amžiaus. Visi nariai gauna laikraštį "Tėvynę" dovanai ir taipgi gauna SLA. išleistas knygas už pusę kainos.

Pomirtiniai skyriai — $150, 300, 600 ir 1000.
Pašalpos Skyriai —
$6.00, 9.00 ir 12.00 į sąvaitę.

Del pletesnių informacijų kreipkitės šiuo adresu:
LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA
307 W. 30-th Street, New York, N. Y.

Ar Jus Kankina Pleiskanos?
NAUDOKITE *Ruffles*
Ar Jums Galvos Oda Niežti?
NAUDOKITE *Ruffles*
Ar Jusų Plaukai Slenka?
NAUDOKITE *Ruffles*
Ar Jųs Norite Apsaugoti Juos?
NAUDOKITE *Ruffles*
Užlaikymui savo plaukų gražiais ir tankiais
NAUDOKITE *Ruffles*
Užlaikymui galvos odos sveikai ir švariai
NAUDOKITE *Ruffles*

Ruffles galima gauti visose aptiekose po 65c. bonką, arba tiesiog iš išdirbėjų per paštą už 75c. bonką.

F. AD. RICHTER & CO.
3rd Ave. & 35th St. Brooklyn, N. Y.

KNYGYNŲ ŽINIAI

Šiuomi pranešame visiems knygynams kaip Amerikoj, taip ir Lietuvoje, kad "Sandaros" Administracijoje galima gauti "Sandaros" kompletas 1921 metų. Su pasiuntimo lėšomis Amerikoje $4.00, o Lietuvoje $5.00. Su knygynais Lietuvoje sutinkame mainyti ant tiek vertės knygų. Knygynams reikėtų į tai atkreipti domą ir rinkti laikraščių kompletus. Dabartiniu laiku kovoja už Lietuvos laisvę musų laikraščiai bus svarbiu dokumentu busiančiomis gentkartėmis žinoti, kaip mes kovojome del laisvės savo Tėvynei. Su užsakymu pinigus siųskite sekančiu antrašu:

SANDARA,
327 E Street, Boston 27, Mass.

NAUJOS KNYGOS!

Sulaukus žiemos vakarus, jos praleidžiame kiekvienas savo namuose, o kad brangų laiką neleisti uždyką, ir kad jį sunaudoti geriems tikslams, tai patariame sandariečiams ir skaitytojams įsigyti šias naujas knygas:

LYTIES MOKSLAS

Milžiniška knyga, 400 puslapių su daugybe paveikslų, kuri yra brangiu turtu kiekvienai šeimynai, tvirtuose skuros apdaruose **$7.00.**

KITAS KARAS

Ką-tik iš spaudos, T. M. D. leidinys, labai naudinga visiems perskaityti 142 puslapių. **Kaina 75c.**

Tad pasiskubinkite jas įsigyti, nes greitai jų gali pritrukti. Su užsakymais siųskite ir pinigus:

"SANDARA,"
327 E Street, So. Boston, Mass.

Kur Gauti "Sandara."

Pavienius num. galima gauti kožną savaitę už 5 centus, sekančiose

BRIDGEPORT, CONN.
H. Slavin, 24 Railroad Ave.
CAMBRIDGE, MASS.
K. Urbonas, 877 Cambridge St.
CLEVELAND, OHIO.
"Dirva", 7907 Superior Ave.
P. A. Szukys, 2345 St. Clair Ave.
HAVERHILL, MASS.
S. Zavaldskas, 108 River St.
CHICAGO, ILL.
J. B. Aglinskas, 3238 S. Halsted St.
MONTELLO, MASS.
D. Kella, 9 Aarthur St.
A. M. Lanška, 672 N. Main St.
P. Batkevičia, 678 Main St.
NEW HAVEN, CONN.
K. Makarevičius, 255 Wallace St.
LAWRENCE, MASS.
J. J. Urbszo & Co. 101 Oak St.
Z. Jankauskas, 70 Lawrence St.
NEWARK, N. J.
P. A. Lukšis, 190 Van Buren St.
BROOKLYN, N. Y.
J. Pasniewsky, 87 Grand St.
"Vienybė" P. Co., 193 Grand St.
WILKES BARRE, PA.
J. Mickevičius, 59 Harkins Lane
NASHUA, N. H.
A. Trainavičius, 33 High St.
BOSTON 16, MASS.
J. B. Reinetz, 84 Salem St.
NORWOOD, MASS.
J. Pašakarnis, 1100 Wash. St.
WORCESTER, MASS.
M. Paltanavičia, 15 Millbury St.

DRAUGAI SANDARIEČIAI!
UŽRAŠYKITE "SANDARĄ"
SAVO GIMINIEMS LIETUVOJ

PR. ŽIVATAS.

Parduodu laivakortes, geriausių laivų kompanijų. Perku ir parduodu namus ir ūkius (Real Estate). Apdraudžiu nuo ugnies namus, automobilius ir tt.

OFISO ADRESAS:
1836 N. Main St.,
Scranton, Pa.

Dailės Mylėtojams!

Senai laukiamos komp. M. Petrausko 5-kių metų "Kanklės" jau atspausdintos, kurios galima gauti "Sandaros" Adm.

"KANKLIŲ" KAINA:

Puikiai audeklo apdarais $5.00
Tvirtais popiero apdarais $4.00.

"KANKLIŲ" ĮTALPA TURINYS:

1) Aras; 2) Valia, Valužė; 3) Naujoji Gadynė; 4) Kriputis-Šokis; 5) Dainius; 6) Rudens Lapai; 7) Daina be žodžiu; 8) Jausk ir Mylėk; 9) Klupakojis; 10) Suktinis-Šokis, 11) Neverkit pas kapą; 12) Vai Nerčia Laužo; 13) Vai ruta rutelė; 14) Kur tas šaltinėlis; 15) Prirodino seni žmonės; 16) Mielaširdystė - Duettas; 17) Spragilų Dainelė - Duettas; 18) Pasaka; 19) Norkturnas; 20) Metai po Mentų; 21) Eglė, Žalčių Karalienė; 22) Leidžias Saulelė; 23) Strazdelis; 24) Eisiu Mamei pasakysiu; 25) Valio Dalgelė; 26) Atneša Diedas Kukulių Viedrą; 27) Kur Josi; 28) Šokis - Žaislas — Noriu Miego; 29) Seno Diedelio; 30) Be Laimužės; 31) Geismai ir Svajonės; 32) Jurių Bangos; 33) Jaunoji Lietuva; 34) Pasakyk Lietuva, Mylimoji; 35) Dainuosiu, kad mirę Sukiltų; 36) Kalvis; 37) Kaitink Šviesi Saulute; 38) Adomo Vargai; 39) Nakties Rasa; 40) Girių Paukšteliai; 41) Skamba Kankliai ir Trimitai; 42) Šią Naktelę; 43) Bernužėlį Nes'valkiok; 44) Suktinis - Šokis; 45) Rudens Meliodija; 46) Vakaras; 47) Atėjo Žiemelė; 48) Dainiaus Testamentas; 49) Ilgu, Ilgu; 50) Man Skaudėjo Širdis; 51) Ant Kalno Karklai Siubavo; 52) Žalioj Lankoj; 53) Kikylis; 54) Laimingas, Didus; 55) Oi, Motute, Ma!; 56) Kaip Skiedra ir Pluta Nemunu Plaukė; 57) Gersim, Broliai, Ulevosim; 58) Manequin'ų Šokis.

Tai yra vienas milžiniškas dailės leidinys, kokio iki šiol lietuviai dar nėra turėję. Kadangi tokio didelio leidinio išleidimas daug lėšavo, tokiu budu sulyginus su jo verte, visai mažas skaitlius likos atspausdinta, o parsiduoda labai sparčiai ir tikimės, kad greitu laiku gali pritrukti.

Norinti įsigyti, pasiskubinkite, kol dar nevėlu.

Sykiu su užsakymu pinigus siųskite sekančiu antrašu:

"SANDARA,"
327 E St., So. Boston, Mass.

Lietuviai Amerikoje

PHILADELPHIA, PA.
J. Naujalio koncertas.

Koncertas buvo surengtas vasario 28 d., Lietuvių Muzikališkoj svetainėj. Surengė draugija "Ruta" (ant programo "šv. Jurgio parapijos choras "Ruta."). Programas susidėjo iš 15 punktų. Išpildė juos "Rutos" choras, J. Naujalis, Čižauskai, Ch. Žemaitis, A. Banys ir J. Vitkauskas (nepilnai). Dainos ir muzika susidėjo daugiausiai J. Naujalio ir M. Petrausko kompozicijų. Ne visos pilnai liko išpildytos. J. Čižauskas pasiaiškino, kad negalėsiąs pilnai atlikti, nes turįs šaltį ir kurias dainuosiąs, tai visai žemu tonu. J. Vitkauskas pradėjęs dainą "Leiskit į Tėvynę" (A. Pocius) paliko ne pabaigęs, — tur-but ir tas turėjo šaltį, bet nepaaiškino. Akomponavo Čižauskams J. Naujalis.

Publikos koncerte dalyvavo visai mažai, apie 150 su visais choristais. Publika visai prastai užsilaikė, kaip matyt bažnyčioj auginta ir mažai arba visai nebuvusi viešuose susirinkimuose, išskyrus bažnyčią ir smuklę. Pažangesni žmonės galima buvo ant pirštų suskaityti. Kuomet buvo pranešama, kad solistai negali dainuot turėdami šaltį, tai iš publikos buvo atsakoma, kad reikia "munšaino" išsigerti. Pabaigus dainą vieni rankomis ploja, o antri kojoms trypia, sykiais ne vietoj buvo plojimai. Kuomet bažnyčioj tyliai ir šventai užsilaiko, o namie ir smuklėje antraip, tai ir svetainėje jaučiasi kaip namie. Tarpais dainų šv. Jurgio parapijos klebonas pasikėlęs iš tarpo publikos sakė pamokslus. J. Naujalis su Čižauskais matė philadelphiečius visai žemam laipsnyje.

Gaila, kad Naujalis su Čižauskais papuolė į tokias rankas su koncertu. Tas buvo be naudos jiems ir philadelphiečiams, kadangi Philadelphijos lietuviai daugiau atsižvelgia, kas rengia koncertą ar ką kitą, o ne kas dainuos ar atliks ką nors. Publika pasirenka rengėjus.

Pažvelgus į programą (kurį "Sandarai" prisiunčiu) dainos nedaro jokio skirtumo nuo parengtų koncertų kairėsės sriovės, išskyrus internacionalus. Stebėtina, kad katalikai su savo shoru ne pasirodo išlaukinėse vietose nuo bažnyčios su "šventomis" giesmių dainomis, kuomet sakoma, kad Dievas visur yra tai ir visur butų galima garbint. Norintiems susipažinti su "Rutos" choro atsiradimu čia pabrėšiu jo gimtuvių dienas.

Kuomet St. Šimkus atvažiavo į Suvienytas Valstijas 1915 m., apsigyvenęs Philadelphijoj organizavo chorą ir mokino jį Lietuvių Muzikalėj svetainėje svetainės lėšomis. Chorą užvardino "Daina," kuris ir dabar pasekmingai veikia. Šimkui Philadelphią apleidus šv. Jurgio parapijos klebonas, nužvelgęs, kad draugija "Daina" nėra ganėtinai "katalikiška," atėjęs į susirinkimą norėjo daryt reformas, bet "Daina" reformų nepriėmė. Kunigas pradėjo agituot "Dainos" narius, kad jie apleistų susirinkimą ir draugija, ir išmaršavo iš susirinkimo su keliomis davatkomis ir sutvėrė draugiją "Rutą."

Liberalas.

PITTSBURGH, PA.

Čia lankėsi Biblijos studentas Baneckas iš Chicagos. L. M. D. svetainėje turėjo net tris vakarus savo pamokas: kovo 7, 8 ir 9 dd. Žmonių visus vakarus prisirinko pilna svetainė. Bolševikėliai sako, kad padedą jų karalystę apreikšti, bet per paskutinį vakarą į klausimus atsakė, kad ir bolševikų karalystė turės griut prieš Dievo karalystę. Taip per du vakaru gana jam sekėsi prirodyti pranašystes iš Biblijos, bet į klausimus tai taip susimaišė, kad žmoneliai pradeda abejot ir apie jo pranašysčių teisingumą.

Da reikia pažymėt, kad klausimus priėmė tik tuos, kurie rišasi su jo misija, kitus visus numetė. Ant vieno paklausimo: ar žmonės ir Dievo karalystėje ženysis ir daugįsis, atsakė, kad bus neženoti ir gyvęs kaip broliai su seserimis. Kiek vėliau vėl tam panašų klausimą rado ir čia atsakė, kad žmonės ženysis ir daugįsis ir mirs taip, kaip dabar ir tęsis tai per tukstantį metų. Nors pirmą vakarą gana aiškiai pasakė, kad Jėzus nužengė ant žemės karaliaut 1914 m. ir nuo 1925 m. daugiau niekas nemirs, bet be aiškindamas klausimus tur-but pamiršo ir pasakė, kad bus cielą tukstantį metų taip, kaip dabar.

Toliaus buvo net po kelis klausimus: iš kur ima Biblijos studentai pinigus padengimui iškaščių — kaip tai važinėjimui traukiniais, už svetaines ir apgarsinimus? Nė kartą neatsakė, nuleido juokais. Sako: kai priklausysit prie sektos, tai žinosit. Bet aiškiai matyt, kad jis stengiasi deskredituoti tik katalikų tikėjimą, o apie kitus nieko neužsimena. Žydu net gyrė ir visur duoda pirmybę žydu tautai. Tur-but iš ten ir didesnę dalį įeigų turi. Da gana juokingai atsakė į ausinę išpažintį —sako: jei kuris jau neatbutinai nori kam į ausį savo griekus pasakyt, tai te sako į karvės ausį, tai nieks nežinos apie jo griekus.

Prakalbose Buvęs.

NEW BRITAIN, CONN.

Kovo 12 d. buvo puikus teatras, parengtas L. N. Varpo draugijos, Lietuvių Svetainėj, 354 Park gatvės, New Britain, Conn. Veikalą pastatė "L. D. D. Varpas" iš Waterbury, Conn.

Veikalas buvo "Puikus Razbaininkas." Gaila, kad nedaug puklikos buvo, bet buvusių buvo galima matyt ant veidų užsiganėdinimą. Garbės žodis veikiančioms ypatoms ir dalyvavusiems programe.

Dar turiu priminti kaslink publikos — priežastis, gavėnios laikas. Bet iš mus pačių varpiečių yra daug tokių narių, kurie suranda priežastis ir patys pasiverčia fanatikais ir stoja prieš dailės darbus. Brolau! išeis tau geriau į sveikatą, jeigu daugiau dirbsi dailėje su visu pasiryžimu, negu dabar su liežuviu. Pameskit papročius senovės laikų ir senų bobelkų plepalus. Jau, man rodosi, vertėtų maž-daug daugiau suprasti, nes jau čia per keletą metų dailė gyvuoja.

Dar sykį tariu garbės žodį waterburiečiams už jų pasidarbavimą ir linkiu geriausios kloties "L. D. D. Varpui."

Vietinis.

MONTELLO, MASS.

Vasario 16 L. L. Paskolos Stotis sujudino Montello visus lietuvius, išskyrus lietuviškus bolševikus, apvaikščiojime Lietuvos nepriklausomybės 4-rių metų sukaktuvių. Buvo papuoštos visos lietuvių krautuvės lietuviškomis ir amerikoniškomis vėliavomis su parašu: Lietuvos Nepriklausomymės 4-rių metų sukaktuvės, ir visi lietuvių namai buvo papuošti lietuviškomis ir amerikoniškomis vėliavukėmis. Daug ir plačiai buvo rašyta amerikonų laikraščiuose apie Lietuvą, musų brangią Tėvynę.

Vakare buvo parengtos prakalbos ir koncertas. Vedėjas buvo J. Ciunis. Nuėmė paveikslus. Paveikslai bus nusiųsti Lietuvon ir Lietuvos misijon. Po to pirmininkas paaiškino dienos ir susirinkimo svarbumą ir pasakė trumpą jausmingą prakalbą ir pakvietė chorą po vadovyste vargoninko J. Banio padainuoti kelias lietuviškas daineles. Potam kalbėjo Antanas Gotautas iš Worcesterio. Kalbėjo labai patrijotingai ir ragino žmones pirkti L. L. Bonus ir aukuoti Lietuvai. Po to sekė koncertas: sudainavo duetą panelės Dubosiutė ir M. Šilanskaitė, solo p. A. Abračinskaitė, p. M. Monikaitė, p. Mazgelienė. Visos augščiau minėtos solistės gerai savo užduotį atliko ir buvo po kelis kartus iššauktos atkartoti. Taipgi vargoninkas J. Banis solo padainavo. Potam kalbėjo klebonas J. Švagždys, jo kalba buvo labai įspudinga. Buvo aukos renkamos Lietuvos Gynimo Komitetui. Viso pelno liko $100.

Vasario 24 d. Lietuvos L. P. stoties buvo surengtos prakalbos garb. svečiui dailininkui, Šaulių įgaliotiniui A. Žmuidzinavičiui. Prakalbos buvo Tautiškam Name. Žmonių vos 200 buvo, bet visi buvo užganėdinti prakalba. Aukų surinko nemažai.

Aukotojų vardai: P. Vaičiunas $100.00, A. Vaitkus $50.00, A. Jezukevičia $10.00 A. Jakavonis $5.00, P. Grigas $5.00, P. Boutrėnas $2.00. Po $1.00 aukojo: P. Montrimas, S. Buynis, P. Norkus, J. Ciunis, K. Piliackas, J. Jablonskas, P. Bortkaviče, P. Juzaitis, A. Norkus, V. Miliauskas, J. Zitkevič, J. Miškinis, P. Bautrasiunas. Viso surinkta $196.-88, ir nusiųsta Šaulių organizacijai.

J. C.

PITTSBURGH, PA.
Atskaita vasario 16 d.

Lietuvių Mokslo D-jos svetainėj, 142 Orr St., Pittsburgh, Pa. Kadangi "Sandarą" čia daugiausia skaito, tai nutarta duot ir atskaitą per "Sandarą" kiek buvo įeigų ir kiek išmokėjimų, kad visos draugijos prisidėjusios viską pilnai žinotų. Į svetainę įeinant moters prisagiojo ženklelius — viso 497 po 10c. padaro $49.70, nes trys ženkleliai pasigadino. Vėliavėliu parduota 100 po 25c. — įėjo $25.00. Už Ekspresą vėliavėlių atvežimą užmokėta 70c., tai nuo ženklelių ir vėliavėlių liko $74.00. Pelnas, kiek liks Mijijai, bus pasiųstas Lietuvos Gynimo Komitetui (nes mes nežinom, kiek misijai kaštuoja 500 ženklelių ir 100 vėliavėlių). Aukos, ką buvo surinktos vasario 16 d., visos turi eit į Vilniaus atvadavimo komitetą. Aukų surinkta $131.25

Už bar-čekius	150.29
Už drapanas	2.70
Nuo L. Pil. Kliubo	10.00
Šv. Jono Draugija	5.00
Labų įėjo	$299.24
Išmokėta: alus, papsas, mėsa, duona ir aiskrimas	$133.25
Muzikantams	25.00
Spauda	7.45
Permitas	1.00
Kun. M. Žvalioniui	5.00
Ad. Lukšai už prakalbą ir pagaminimą rezoliucijų	7.00
Sekr. popiera ir stam.	2.00
Labų išmokėta	$180.70
Kadangi viso įeigų buvo	$299.24
Išmokėta	180.70
Lieka Vilniaus At. Komitetui	$118.54
Nuo vėl. ir žekl.	74.00
Labu į Misiją pasiųsta	$192.54

Liet. Nepriklausomybės 4 metų Sukaktuvių Rengimo Komitetas:
Pirm. **Edvardas Paurazas**
Sekr. **Juozas Virbickas**
Kas. **St. Simanavičius.**

Protokolas

Amerikos Lietuvių Dailės Draugijų Sąjungos suvažiavimo, buvusio 1922 m. Vasario 19 d. Dailės ir Dramos Draugijos Aušrelės svetainėje, 83 Green gatvė, Worcester, Mass.

Suvažiavimą sušaukė valdyba, tad pirmininkas Bolys Mingilas atidarė suvažiavimą 1:00 po pietų, paaiškindamas suvažiavimo tikslą ir svarbą. Toliaus priimta mandatai suvažiaviman atvykusių atstovų, kurių buvo —nuo Dramos ir Muzikos Draugijos "Gabija" iš So. Boston, Mass.: 1) Stasys Mockus, 2) Nadas Rastenis, 3) Vincas Gegužis, 4) Matas Biekša (ne atsilankė Mikas Masickas ir Antanas Bendoraitis). Nuo—Dailės Draugijos iš Gardner, Mass. "Aušra" 5) P. Aukštikalnis. Nuo Dailės ir Dramos Draugijos iš Worcester, Mass. "Aušrelė" —6) Julė Mitrikaitė, 7) Bolys Mingilas, 8) Feliksas Skliutas, 9) A. J. Gotautas (ne atsilankė Petras Steponkus ir Juzė Rauktytė). Viso atstovų 9, nuo trijų draugijų.

Svečiai suvažiaviman atsilankė: K. Marcinkus, K. Marcinkus, K. Zurlis, E. Meškiutė, O Bobiniutė, F. Joniškis, O. Montviliutė, F. Juzėnaitė, A. Martišius, J. Dirvelis, Aušrelės choro vedėjas, V. S. Jokubynas, "A. L." redaktorius, J. Stanaitis, J. Emkus, J. Kamendulis, J. Montvila, Gustaitis, J. Kaulakis, V. Ambrazevičia, J. Gerulis, Stankevičius, M. Burgiutė, A. Gladžiutė, A. Domeikiutė, V. Timinskaitė, M. Navikiutė, O. Geruliutė, J. Petronis, A. Sliužas, K. Budinavičius, K. Šleiva, K. J. Paleckis, M. Milašauskaitė, M. Montviliutė.

Rinkimas suvažiavimo valdybos. Pirmininku išrinkta Nadas Rastenis, sekretorium A. J. Gotautas, rezoliucijų komisijon — B. Mingilas ir M. Biekša.

Tarimai: 1). Perskaityta protokolas iš praeito suvažiavimo. Protokolas priimta.

2). Raportas centro valdybos—pirmininko, sekretoriaus ir spaudos komisijos.

3). Skaityta laiškas nuo Draugijos "Varpas." Laiškas priimtas.

4). Skaityta laiškas nuo muzikos mokintojo A. Bačiulio. Laiškas priimta ir pagyrus sumanymą, atidėta į archyvą, kaipo perankstyvą sumanymą.

5). Sesija pertraukta 15 minutų.

Sesija atnaujino pirmininkas Rastenis 2:30.

6). Mokestis suvažiavimo nustatyta: Įstojimo $1 nuo 25 narių.

7). Duoklės centran pakeista—$5 nuo 10 narių, tai yra 5 doleriai už kiekvieną dešimtį narių, ar dešimtinė yra pilna, ar ne.

8). Pavieniams nariams mokestis: $1 įstojimo ir $1 metinė mokestis.

9). Pereitais metais sumokėti pinigai po 25c. sunaudot propagandai.

10). Vardas pamainyta: Lietuvių Menininkų Sąjunga "Garsmas" (sutrumpintai L.M.S. "Garsmas").

11). Pridėta įstatymas: L. M. S. Garsmas visada turės muzikos magistrą.

12). Patarėju turės baigusį augštesnę muzikos mokyklą, prie sprendimo išleidimui muzikališkų veikalų ir

13) Organu turės visus Amerikos lietuviškus laikraščius, kurie tik prijaus A. L. S. Garsmo veikimui.

14). Centro valdyba sykiu su literatiškaja komisija rupinsis organizavimu chorų, dramatiškų draugijų ir padės joms rengime dailės prelekcijų ir išdirbt visas smulkmenas komisijoms veikt. Taipgi surengt bendrą koncertą iš priklausančių chorų. Atspaust laiškų ir konvertų su antgalviais ir agitatyviškų lapelių, darbas pavestas literaturos komisijai.

15). Rinkimas centro valdybos: Pirmininku išrinkta Jonas Dirvelis, 83 Green St., Worcester, Mass. Užrašų sekretorium—Julė Mitrikaitė, 100 Ward St., Worcester, Mass. Turto sekretorium — Juzė Rauktytė, 15 Millbury St., Worcester, Mass. Iždininku — Antanas Bendoraitis, 327 E St., So. Boston, Mass. Iždo globėjai — Vincas Gegužis, 255 W. Broadway, ir Stasys Mockus, 327 E St., abudu iš So. Boston, Mass. Literatiška komisija —Nadas Rastenis, ir Mikas Biekša, 769 E. Broadway, So. Boston, Mass. ir Bolys Mingilas, Vernon Hotel, Worcester, Mass. Muzikos magistru — Mikas Petrauskas, So. Boston, Mass.

16). Kitą suvažiavimą sušaukt palikta centro valdybos nuožiurai.

17). Suvažiavimą uždarė pirmininkas Rastenis 4:45 vakare.

Pastaba: Nariai šios organizacijos pasilieka tie patys ką ir pirmame suvažiavime buvo įrašti, tik mokestis pakeista ir vardas. Dėlei informacijų reikaluose Lietuvių Menininkų Sąjungos "Garsmas" kreipkitės prie sekretorės: Julė Mitrikaitė, 100 Ward St., Worcester, Mass.

Suvažiavimo valdyba:
Nadas Rastenis, pirm.
A. J. Gotautas, sekr.

DRAUGUS AMERIKIEČIUS "VARPO" B-VĖS AKCININKUS.

Draugai! Po to, kaip Dr. Alseika apleidęs Ameriką sugrįžo Lietuvon, mes mažai galėjome pranešti apie "Varpo" B-vės stovį ir darbą, nes laiškais sunku išaiškinti visą padėtį. Dabar, siunčiamiems Lietuvos Valstiečių Sąjungos ir Liaudininkų atstovams į Ameriką, ir mes duodame įgaliojimus, kad musų akcininkams žodžiu praneštų, kokia "Varpo" B-vės padėtis ir kokie darbai numatomi ateityje, ir kad jie pagelbėtų musų įgaliotiniams ir "Varpo" B-vės komitetams reikalingą darbą dirbti. Mes manome, kad draugai varpininkai šį musų siulymą bendrai dirbti su atsiųstaisiais iš Lietuvos atstovais, priimsite, ir kaipo pirma, taip dabar kartu, tolesnius "Varpo" B-vės tikslus vykdydami, darbuotitės.

Šiuo laiku "Varpo" B-vės stovis yra geresnis negu buvo tikėtasi. "Varpo" B-vė įsikurė ir pradėjo dirbti gan sunkiose sąlygose, pradžioje 1921 metų. Tuomet Lietuvoje visi gyveno tik ta diena, nes gandų buvo įvairiausių, o valstybės padėtis buvo silpna. Vieni kalbėjo tuč tuoj lenkai užimsią, kiti laukė bolševikų, treti, tame mišinyje gandų begyvendami nieko dirbti nebenorėjo. Prekybos beveik jokios nebuvo, reikalingų dalykų, o ypač knygų, popieros, spaustuvės reikmenų nebuvo galima gauti be Vokietijos, kur reikėjo mokėti dideles kainas ir viską grynai pinigais. Tokiai šalies padėčiai esant surinkti spaustuvės įsteigimui reikalingą kapitalą nebuvo galima tikėtis. Kaune buvo kelios žydų spaustuvės, bet jos menkai dirbo, o už darbą lupo devynius kailius, valstybės spaustuvė valdžios darbais užversta svetimų darbų nedirbo. Prisiėjo Valstiečių Sąjungai ir Liaudininkų partijai išsižadėti savo laikraščių ir knygų leisti, arba leisti kaip galima mažiau. Tuomet pradėję eiti jų laikraščiai "Saulėtekis," "Darbas" turėjo sustoti ir reikėjo pasistengti mažu "Lietuvos Ukininku," mėnesiniu "Varpu," kurie taip pat davė dideliausius nuostolius ir leidėjams, "Varpo" B-vei neliko nieko kito daryti, kaip steigti savo spaustuvę arba išsižadėti ir tu laikraščių, kurie buvo leidžiami.

Tuo tai laiku, tame chaose gandų, kaip sakėme, niekas nenorėjo imtis rimto ir atsakomingo darbo. Dar 1920 metais burelis drąsuolių iš "Varpo" B-vės Valdybos narių, paskatinti amerikiečių prižadų paremti darbą, paskolinę savo vardais pinigų vietos bankuose ir Lietuvos Atstatymo Bendrovėje (Amerikoje), nupirko Rygoje palaikytą, bet dar gerą spaustuvę, pargabeno į Kauną ir čia įsteigė spaustuvę, kuri 1921 m. sausio mėnesyje pradėjo dirbti.

Iš pat pradžios spaustuvė turėjo tiek darbų, kad negalėjo apsidirbti. Nupirktoji spaustuvė buvo nedidelė, turėjo daugiau raidžių, mažiau mašinų, kai-kurios reikalavo remonto. Daug sutvarkytų darbų turėjo ilgai laukti eilės į mašiną papulti. Kad nebutų trukdymų, kad galima butų viską atlikti greitai ir vienas skyrius (Rinkykla) spaustuvės butų pritaikintas tinkamoje proporcijoje antram (mašinų

skyriui); prisiėjo mašinų ir raidžių dapirkti, reikėjo sudaryti trečią skyrių —Rišyklą ir tt. Taip visas pereitas metas praleistas spaustuvės tvakymui ir didinimui.

Vienok spaustuvė tuo tvarkymo laiku dirbo. Ji dirbo darbus pigiau ir mokėjo darbininkams brangiau negu kitos spaustuvės. Į "Varpo" B-vės spaustuvę susispietė geriausi spaustuvės darbininkai ir kartu ji mumušė už spaudos darbus kainas visame Kaune. Mat "Varpo" B-vei rupėjo ne vien pelnas, bet sąžiningai kainas nustatyti už darbus ir darbininkus geriau apmokėti, nes mes suprantame, kad "Varpo" B-vė yra įstaiga darbininkų amerikiečių, kurių tikslu yra rupintis savo draugų Lietuvoje buvį gerinti.

Taip ėjo darbas pereitais metais, taip šįmet eina — "Varpo" Bendrovė pigiausia dirba spaudos darbus Kaune ir apmoka darbininkus geriausia.

Bet "Varpo" B-vės spaustuvė yra ir didžiausia Kaune, po valstybinės.

Pereitais metais "Varpo B-vės spaustuvėje buvo padaryta darbų viso už 1,350,-369 auksinus, iš to pelno spaustuvė davė 150,000 auksinų, neįrokuojnt organizacijos išlaidos iranksčiau padarytos "Varpo" B-vės skolos. Atskaičius visus nuostolius ir skolas gruodžio 4 d. 1921 m., dar liko pelno 8,-141 a. 80 sk. Dabar "Varpo" B-vės visų mašinų, raidžių ir kitų spaustuvės dalykų vertė siekia viso 1,700,000 auks., pagrindinis kapitalas 1,000,000 auksinų, reiškia vienos akcijos, atėmus skolas, vertės 750 auks.

Taip dalykai yra šiandien. Draugai amerikiečiai dėjąsi prie "Varpo" Bendrovės nesigailės, nors "Varpo" B-vė ir nemoka dividendų gyvais pinigais, bet dėlto visiems tiems, kurie turi nemažiau trijų akcijų buvo siunčiamas "Lietuvos Ukininkas" visus metus veltui. Tai reikia skaityti atlyginimu už nupirktas akcijas "Varpo" Bendrovėje. Už 3 akc. — 36 dol. gauna 2 dol., ar 5½% nuo kapitalo. Gali jausties nuskriaustais tik tie, kurie turi paėmę daugiau kaip penkias akcijas, šiaip buvo stengtasi visiems kaip nors atlyginti. Tie, kurie buvo pirkę 1 akc., gavo mažąjį kalendorių, kurie pirkę 2 akc. — didelį kalendorių, kurie — 3 akc., gavo "Liet. Ukininką," o kurie 5 akc., gavo "Liet. Ukininką" ir "Varpą."

Kas ateityje manoma daryti, taip pat norime paaiškinti.

Spaudos darbų Lietuvoje yra begalo daug ir "Varpo" B-vės spaustuvė, — jeigu butų dar 10 kartų didesnė, ji tų darbų neapdirbtų, jau nerokuojant ką kitos spaustuvės padarys. "Varpo" B-vės Valdyba ir yra labai suinteresuota spaustuvės didinimu, nes pereitus metus "Varpo" B-vės spaustuvėje tik kokia viena penktadalis visų pasiulytų darbų buvo dirbama; kitiems prisiėjo atsakyti. Vienok toj vietoj, kur dabar spaustuvė randasi, didinti ją jau nėra kur, reikia naujos vietos. Todėl "Varpo" B-vės Valdyba Steigiamajam susirinkimui pranešus apie padėtį, siulė žemės plotą pirkti ir statyti spaustuvei tinkamą namą. Susirinkę akcininkai šitam sumanymui pritarė ir nutarė "Varpo" B-vės pagrindinį kapitalą padidinti tiek, kad butų galima nusipirkti sklypą žemės Kaune ir pasistatyti spaustuvei tinkamą namą. Prie to ir einama artimiausioje ateityje. Valdyba jau gavus valdžios leidimą padidinti savo pagrindinį kapitalą, mano jį sukelti taip pat amerikiečių tarpe. Naujo leidimo yra 4000 akcijų. Šių akcijų pirkti pirmenybę einant įstatais, turi seni akcininkai. Greičiau sukėlus šį kapitalą, butų galima įgyti tuoj ir savo žemę ir savo namą pasistatyti.

Šiame laiške mes išrodėme, kad "Varpo" B-vės akcijos šiandien yra brangesnės 50%. Taip išeina skaitant mašinas ir spaustuvės daiktus pirktają kaina (buhalterine), bet ištikrųjų tos mašinos parduodant šiandien jau 4 kartus brangesnės. Skaitant šios dienos kaina, tai spaustuvė butų verta arti 6,000,000 auks. Todėl "Varpo" B-vės akcija šiandien jau verta ne 500 auks., bet 2000 auks. Ir "Varpo" B-vės Valdyba šį dalyką pranešus Steig. Seimui ir išrodžius, kad naujai parduodamos akcijos po 500 auks. darytų skriaudą seniems akcininkams, pasiulė, naujai išleistas akcijas parduoti tokia kaina, kokią turės senos akcijos vertę. "Varpo" B-vės Valdyba apskaičius turto vertę rado, kad akcijos vertos šios dienos pinigais po 2000 auks., arba 10-12 dol., ir nutarė: "Varpo" B-vės akcijas pardavinėti Lietuvoje ir Amerikoje po 12 dol.

Šiuo reikalu mes prašytume draugus "Varpo" B-vės akcininkus dabar padirbėti. Kviečiame jus, draugai, pirkti akcijų ir taip pat prašome savo draugams parduoti ir darbą taip pavaryti, kad kogreičiausia sukėlus visą reikalingą kapitalą. Įgijus savo namą, imsimės leisti daugiau raštų ir visomis pajiegomis rupinsimės išleisti kopigiausios literaturos Lietuvos žmonėms šviesti.

Draugai, mes manome, kad jums rupi daugiau, kad žmonės butų apsišvietę, nes jus svetimoje šalyje pamatėt kaip yra žmogui naudingas ir brangus mokslas. "Varpo" B-vė, statydama savo įstaigą ant biznio pamatų, žiurės taip pat, kad kodaugiausia padaryti švietimo žmonių reikale. Mes tikimės, kad jus mokėdami įvertinti musų sumanymą, drąsiai stosite į darbą ir mes kartu remsime švietimo darbą Lietuvoje.

Te gyvuoja nepriklausoma, demokratinga ir šviesi Lietuva!

"Varpo" B-vės Valdyba
M. Sleževičius, pirm.
F. Bortkevičienė, sekr.
(Antspauda)

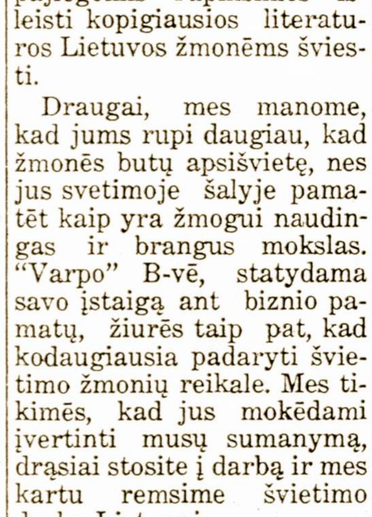

LAIVAKORTĖS VĖL ATPIGO

Į Hamburgą ir Bremeną $103.50
Į Liepoją $110.00
Į Piliavą - Karaliaučių $106.50
War Tax $5.00
Pinigų Siuntimas žemiausiu dienos kursu.
Pinigus Lietuvoje gauna laike 25—30 dienų.
P. MIKOLAINIS,
53 Hudson Ave., Brooklyn, New York.

Lietuvon.

Praslinko žiemos šventės. Lietuvoje žmonės jau pradeda rengtis prie pavasario ir vasaros darbų. Bet jie laukia pagalbos iš Amerikos nuo savųjų. Taigi siųskite PINIGUS tik per musų agenturą, o pinigai nueis greitai. Mes siunčiame pigiausiu dienos kursu, o taipgi siunčiame ir Amerikos doleriais.

Darome visokius liudymus, įgaliojimus, davernastis, vekselius. Parduodame laivakortes ant geriausių laivų į Lietuvą ir iš Lietuvos.

Visokiuose reikaluose kreipkitės tik pas mus:

URBŠA, SEKYS IR KO.
101 Oak St., Lawrence, Mass.

AR UŽRAŠEI "SANDARĄ" SAVO GIMINEI Į LIETUVĄ, JEI NE, TAI KODEL NE?

PLATINKITE

TĖVYNĖS GYNĖJŲ — ŠAULIŲ LAIKRAŠTĮ "TRIMITĄ."

"TRIMITĄ" leidžia Lietuvos Šaulių Sąjunga, kuriai rupi ne bet kurių atskirų partijų ar luomų reikalai, bet Lietuvos Laisvės ir Nepriklausomybės gynimas ir demokratinio jos surėdymo tobulinimas ir stiprinimas.

"TRIMITAS" teikia daug žinių iš Lietuvos, pasaulio gyvenimo. Jame aiškiai ir vaizdžiai nušviečiama Lietuvos vidaus ir tarptautinė padėtis.

"TRIMITAS" deda eilėraščių, apysakėlių, vaizdelių iš šaulių kovų už nepriklausomybę, politinių ir mokslinių straipsnių ir šiaip daug gražių pasiskaitymų.

"TRIMITAS" eina kartą į savaitę, 32 puslapių knygelėmis. Jo kaina Amerikoje: metams 4 doleriai; atskiras numeris 10 centų. Lietuvoje: metams — 96 auksinai; atskiras numeris 2 auksinai.

Kaunas, Laisvės Alėja Nr. 26.

BIZNIERIAI GARSINKITĖS "SANDAROJE."

Nuga-Tone

Pasekme po 20 dienu arba grąžiname jums pinigus.

PADARA TIRŠTĄ, RAUDONĄ KRAUJĄ, STIPRUS, NUOLATINIUS NERVUS, TVIRTUS VYRUS IR MOTERES.

Turedamas sunaikintą Sveikatą ir Spėkas; turedamas neaišką mintę ir nusilpnėtą kuną; pasibodis imant vaistus dėl padidinima veiklumo ir vaistus svaiginančius, bandyk Nuga-Tone ir persitikrik kaip greitu laiku jausesi visai nauju žmogu! Devynes iš dešimtes visu žmogaus ligų, tokiu kaip blogas apetitas, negruomulavimas viduriu, gazai ir išputimai, užketėjimas skilves, tulžinis, anemia, kankinimai reumatizmo, skausmai galvos, neuralgia, stokas energijos, nusilpnejimas nervu ir negalėjimas mieguoti, paeina nuo stoka nervu pajiegos, skisto vandeniuoto kraujo ir neužtektinios cirkulacijos kraujo.

Kožna dalis kuno ir kožna jo veikme remiase ant nervu pajiegos, kurios didžiausei užlaika geram stoviuje pilvą, jaknas, inkštus ir grobus, širdes plakimo, kraujo cirkulavimo. Nuga-Tone yra labai protingas gydymas nuo nusilpnetu nervu ir abelno sunaikinimo kuno. Kodėl? Todėl kad jie yra sutaisyti iš aštoniu brangiu, sveikatą duadančiu sudėtiniu vaistu, rekomenduotu ir nuruodytu per garsingus Gydytojus. Yra jie ypatingai maistingi į Geležę ir Fosforą-maistus del Kraujo ir Nervu.

Nuga-Tone priduoda gyvybę jaknoms, pastiprin grobus teip, jog je tuštinase regulariškai. Atgaivin inkštus, išvara laukui nuodinies atmatas. Niera daugiaus gazu ir suputimu, niera smirdančio kvapo ar apvilkto liežuvio! Nuga-Tone duos Jums stebuklingą apetitą, giarą gruomulavimą, tvirtus nervus ir kietą pastiprintą miegą. Nuga-Tone sustipris kraujo ir pagerins cirkulavimo jo, priduos raudonumo veidui ir žibumą akiems! Nuga-Tone padara tvirtus, rustus vyrus ir sveikesnes ir puikesnes moteres. Nuga-Tone netalpin savyj jokiu migdamu ar daromu paprotę vaistu. Sudėti jie yra parankiam pundelei. Yra apvilkti cukrum, priimno skonj ir vartuoti galema be jokio neparanukumo. Bandyk juos. Rekomenduosi visiems sava pretelems.

MUSŲ ABSOLIUTIŠKA GVARANCIJA: Prekė Nuga-Tone yra vienas ($1.00) doleris už bonkute. Kožna bonkute talpina devynios dešimtys (90) pliulu, arba vieno mėnesi gydymo. Galėte pirkti šešes bonkutes, arba šešius menesius gydymo už penkius ($5.00) dolerius. Imk Nuga-Tone per dvidešimt (20) dienu ir jeigu ne busi užganedintas pasekmių, sugrąžink bonkute ir pilsus, o mes umai sugrąžisime jusu pinigus. Negalite prapuldyti vieną centa. Mes įmame rizika. Nuga-Tone yra pardavinėjamas visose aptiekose tomis pačioms išlygomis ir tą pačia garantija.

PRISIUSK SAVA PASTELIAVIMO ANT TUO KUPONA.

National Laboratory, L. 27 - **1018 So. Wabash Ave.,** Chicago, Ill.

Gerbiamieji: Idedu čionais $..... ir meldziu prisiusti man ..... bonkut Nuga-Tone.

Vardas ir pavardė.....

Gatvė ir numeris.....

Miestas..... Valstija.....

KNYGŲ KATALOGAS.

"Sandaros knygyne dabar gaunamos šios knygos:

"Lietuvos Kariuomenė"

Parašė Karininkas Ladislovas Natkevičius, artilerijos vyresnysis Leitetenantas.

Telpa pilnas aprašymas tverimosi Lietuvos kariuomenės, Lietuvos kariuomenės forma, virš 60 gražių, įvairių fotografijų, porą žemlapių ir keletas kariškių dainų su gaidomis.

Šita pirma tos rušies knyga lietuvių kalboje, turi rastis kožno jaunuolio skaitoma ir gerbiama. Kaina popieros viršais — $2.00. Ta pati gražiais audimo viršais $3.00.

čių — 1919 metų. Kaina .... $1.50.

10. Kregždelė. Žodžiai V. Kapso. Duetas Lietuvių ir Anglų kalbose. Kaina ....30c.
11. Vestuvės. — "Papuskie Vėjali". Jaunosios Aria, Sopranui arba Mezo - Sopranui. Lietuvių ir Anglų kalbose. Kaina ..... 35c.
12. Mažas Muzikos Žodynėlis. Tankiausiai vartojamų žodžių paaiškinimai Anglų ir Lietuvių kalbose. 32 pusl. Kaina .....25c.
13. Aušrinės Keliais. Čia telpa gražių eilių ir šiaip pasiskaitymų. Verta peskaityti kožnam mylinčiam klasiškus r a š t u s . Pusl. 79 ..... 50c.
4. Anderso - Pasakos. Čia telpa 11 gražių pasakaičių su paveikšlėliais papuoštų. Lietuvių kalbon išguldė P. Nerys. Pusl. 82 .....25c.
16. Aukso Veršis. Vieno veiksmo komedija. Vertė Sesnos taytėtojas. Pusl. 35 .....15c.
17. A. L. T. Sandaros Principai ir Programas. Parašė Albinas Pimka. Pusl. 32 ..... 10c.
18. Eilės - Dainos. Parašė Juozas Rainis. Gražios eilės del deklamavimo. Pusl. 32 .....20c.
19. Gyvenimo Verpete. Drama penkių veiksmu. Parašė Bl. Kadagutis. Pusl. 77 ..... 45c.
20. Girnikas - Pašakarnis, pasakojimas ir "Begėdis Jonas", vaizdelis. Parašė Karolis Vairas. Pusl. 42 25c.
21. Francijos Revoliucija. Parašė M. Avietėnaitė. Trumpa aiški istorija Francijos revoliucijos. Su paveikšlėliais. Pusl. 75 .....40c.
22. Kaip gyvena: Latviai, Anglai, Suomai. Parašė M. Šalčius. Pusl. 65 ..... 20c
23. Kas iš kur pareina. Trumpi pasakojimai apie kasdieninius žmonių vartojamus d a i k t u s . Pusl. 62 ..... 20c
24. Daktaras Kišeniuje. Aiškus pamokinimai kaip užlaikyti sveikatą ir knip nuo ligų apsiginti. Sutaisė M. Paltanavičia. Kiet is audimo viršeliais. Pusl. 167.....75c.
25. Ką daryti, kad sveiki butume ir ilgai gyventume. Pusl. 32 .. 10c.
26. Kaip Japonai gyvena dabar. Parašė Dėdė. Pusl. 48 .....10c.
27. Liudvikas Pasteris. Žmonijos geradarys ir Jurgis Stefesonas. Geležinkeliai. Parašė M. Šalčius. Su paveikslėliais. Pusl. 48 ..... 20c.
28. Lietuvių - Latvių Respublika ir Šiaurės tautų sąjunga. Rinkinys straipsnių ir paskaitų parašytų Dr. Jono Šliupo. Išleista Stockholme 1918 m. Pusl. 162 Kaina $1.00
29. Lietuvos Laisvė. Trumpa peržvalga Lietuvių tautos politikos. Parašė daktaras Jonas Šliupas. Pusl. 47 ..... 10c.
32. Lietuvos Gaspadinė. Arba pamokinimas kaip valgius gaminti. Parašė Žmona. Pusl. 80 .....30c.
34. Jaunuomenės švietimas kitur ir pas mus. Pusl. 28. .....10c.
35 Naujas Budas Išmokti Rašyti. Sutaisė P. Mikolainis. Pusl. 30..10c.
36. Pasnikai Lietuvoje. Parašė K. Stiklius. Kaina ..... 05c.
38. Pažvelgus Atgal. Socialogiškas Romanas Edwardo Bellamy. Vertė Pranas Siulelis. Rašėjas įsivaizdina kas bus 2000 m. sukakus, kaip viskas kitaip - automatiškai veiks ir tt. Pusl. 356. Kai-
40. Pražuvo. Vaizdelis iš gyvenimo. Parašė Karolis Vairas. Kaina..10c.
41. Rojus ir Pažanga. Senovės pasakojimai apie rojaus amžius ir rojaus šalis. Vertė V. K. R. Pusl. 112 .... 35c.
42. Šienapjutė. Vieno akto operos Libretto. Žodžiai K. Jasiukaičio, muzika Miko Petrausko. Pusl. 24 ..... 10c.
43. Trachoma arba sergėkitė akis. Prie šviesos ir kiti naudingi strai-
33. Mulkinė ir Mulkytojai. Dviejų veiksmų komedija iš Amerikos Lietuvių gyvenimo. Parašė Knyburys. Pusl. 35 ..... 10c.
44. Visas Svietas. Žemė, kalnai, vanduo, upės, žmonės, miestai, statistiškos žinios. Sutaisė P. Mikolai-
45. Žodynėlis, Angliškai - Lietuviškas. Sutaisė kun. P. Saurusaitis. Pusl. 199 ..... 35c.

Užsisakant knygas, kartu reikia ir pinigus prisiųsti sekančiu adresu:

"SANDARA", Book Dept.,
327 E St., Boston 27, Mass.

Lietuviška Aptieka

Jeigu norite teisingų vaistų ir nužemintom kainom, tai visada eikite ant 100 Salem St., kur rasite visokių Amerikos vaistų ir Europiškų ir visokių lietuviškų šaknų.

Mes laikome užtikrintas gyduoles nuo visokių ligų, kaip tai: nuo galvos skaudėjimo, nuo užsenėjusio reumatizmo, nuo nusilpnėjimo strėnų, kraujo valimui, nuo uždegimo plaučių, nuo kosulio ir visokių kitų ligų. Taipgi turime nuo visokių slaptingų ligų ir geriausius patarimus suteikiame, nuo patrukimo del vyrų ir moterų. Atsiminkite, jeigu pirksite pas mus, sučėdysite pinigus ir sveikatą. Ateikite visada pas mus, o mes jums patarnausime kuogeriausiai. Pašaukiame geriausius daktarus per telefoną visai uždyką.

H. CABITT,
100 SALEM STREET, BOSTON, MASS.

Žiemos Vakarams

Sulaukus šaltos žiemos vakarus kiekvienas juos praleidžia namuose. Tad, kad nepraleisti juos veltui, ir kad įsigyti dvasinio peno, patartina perskaityti šios knygos:

ŽMOGAUS PAREIGOS, didelė knyga iš 245 puslapių, kurioje nurodoma, kaip reikia žmogui gyventi. Kaina $1.00

SVETIMOJ PADANGĖJ PASAULIO VERPETUOSE. Eilių knyga, didelio formato, 200 puslapių, kurioje telpa daug linksmų dainelių. Kaina $2.00

"AIDŲ - AIDUŽIAI", ką-tik gavome iš Kauno, Fausto Kiršos, žymaus poėto eilių knygą, virš 100 eilių, 111 puslapių. Kaina .. 25c.

VISAS SVIETAS: žemė, kalnai, vanduo, upės, žmonės, miestai; kiekvienam naudinga knygutė. Kaina ..... 20c.

DANGAUS AUKŠTUMAS IR ŽMOGAUS SENUMAS. Labai žingeidi knygutė, su daug paveikslų ir eilėmis **"Anykščių šilelis",** 150 puslapių. Kaina ..... 20c.

ANDERSONO PASAKOS. Puiki pasakėlių knygelė su paveikslais, labai naudinga priaugančiam jaunimui. Kaina .. 30c.

TRACHOMA. Nurodoma, kaip sergėti akis, ką visiems reikia žinoti. Kaina ..... 15c.

LIETUVOS GASPADINĖ. Kiekvienai moteriai ar merginai reikia perskaityti. Kaina ..... 10c.

Patariame kiekvienam sandariečiui arba "Sandaros" skaitytojui šias knygas įsigyti. Taipgi turime Lietuvos laikraščių, "Lietuvos Ukininką" ir kitų, kurie parsiduoda po 5c. Reikalaudami sykiu siųskite ir pinigus.

"SANDARA,"
327 E Street, Boston 27, Mass.

Laiškai Lietuvon

Kam rašyti laiškus Lietuvon ant prasto popiero, kadangi "Sandaros" Administracijoje galima gauti puikių laiškams popierų su gražiomis kvietkomis ir puikiausiomis eilėmis, kurias dabar atspausdinome. Kaip va:

LINKIU JUMI LAISVOS LIETUVOS; Į TĖTYNĘ; MUSŲ VILNIUS; PASVEIKINIMAS (Lietuva Tėvynė Musų); ATMINIMAS LIETUVOS; SKUBĖKI LAIŠKELĮ; PAS GIMINES; PAS TĖVUS; PAS BROLĮ.

Visi laiškai su naujausiomis eilėmis parsiduoda po 5c., 12 už 50c. Daug imant duodame nuošimtį.

"SANDARA,"
327 E Street, So. Boston, Mass.

Tel. S. B. 2488
DR. J. C. LANDŽIUS - SEYMOUR
LIETUVIS
Gydytojas ir Chirurgas
506 Broadway, S. Boston.
Valandos: 9-11, 2-4, 7-9.

Dr. Paul J. Jakmauh
(Jakimavičius)
Priėmimo valandos: nuo 2 iki 3 val. po pietų ir nuo 7 iki 8 val. vakare.
509 Broadway, Kampas G St.,
So. Boston, Mass.
Telephone South Boston 502

Dickinson 3995 M.
Dr. Ignotas Stankus
1210 S. Broad St., Philadelphia, Pa.
Lietuvis Daktaras ir Chirurgas.
Valandos: Nuo 9 iki 10 A. M.
" 3 " 5 P. M.
" 7 " 8 P. M.
Nedeliomis " 10 " 3 P. M.

Išegzaminuojam akis ir pritaikom akinius.
H. S. Stone O.D.
Akiu Specijalistas.
399a Broadway,
Tarpe E ir F gatviu, South Boston

Tel. So. Boston 270.
DR. JOHN MacDONNELL, M. D.
Galima susikalbėti ir lietuviškai
Ofiso valandos:
Rytais iki 9 val.
Po pietų 1 iki 3
Vakarais 6 iki 9.
536 Broadway, So. Boston.

Dr. Tessmer
DENTISTAS
306 Main St., Worcester, Mass
viršui "Iver Johnson" kautuvė
Patyręs dentistas, prieinamos kainos. Atdara subatom po pietų. Nedėliomis pagal sutartį. Telephonas Park 3310

F. KLEIN L. HOFFMAN
Lietuviška Krautuvė
BUFFALO FURNITURE STORE
Furniture Repaired and Postering
579 Grand Ave., Tel. Lib. 8515
Home address: 23 Chadem St.
NEW HAVEN, CONN.

Vietos Žinios.

SANDARIEČIAI VEIKIA

Paskutinis laikas tarpe vietos Sandariečių pasirodė labai didelis veikimas. Visa kuopos valdyba ir visa eilė organizatorių, butent: S. Mockus, S. Jokubauskas, A. Matulis, Stankevičius ir kiti veikia su tikru pasiryžimu, kad kuopą išplėtoti iki 500 narių.

Pereitą mėnesinį susirinkimą kiekvienas Sandariečis, kurių skaitlius siekia 170, pasižadėjo iki ateinančio susirinkimo prirašyti po naują narį, o kai kurie tai ir po dešimtį narių. Šisai nutarimas jau pradėtas vykdinti, ir pasirodo, kad bus išpildytas, nes vienos sąvaitės vajuje likos prirašyta virš 20 naujų narių. Na, o kur dar trys sąvaitės? Mat vietos Sandariečiams labai nepatinka, kad juos nori pralenkti Pittsburgiečiai, nes pastarieji pareiškė, kad jokiu budu nepasiduos Bostoniečiams. Žiurėsime, kurių bus viršus.

Bostono lietuviai skaitlingai dedasi prie Sandaros, nes jau jiems buvo proga gerai suprasti, ką klerikalai rengia Lietuvoje, ir ką galime sulaukti, jeigu į laiką progresyvis elementas nespės atremti klerikalų daromas pinkles. Bostoniečiai tą gerai suprasdami, skaitlingai stoja į Sandariečių eiles, kad bendromis spėkomis kovoti už Lietuvos demokratinę laisvę, už jos žmonių gerovę. Linkėtina visiems vietos lietuviams stoti į Sandariečių eiles, tuokart prasišalįs iš musų tarpo visokie agentai, siulanti mums kartuves.

Rep.

FANATIŠKAS AKLUMAS.

Klerikalų tarpe yra dar daug žmonelių, kurie patys nežino, kad jie yra fanatiškai apjakinti, ir tartumei bezdžionkutės ant kunigo virvutės visur tampomi.

Tas pats yra ir su Glineckiu. Tas žmogelis yra taip apkvaišintas klerikalų hipnotizmo, kad visiškai nesuprasdamas klerikalų vadų politikos, nori juos išteisinti. "Dar-kas" No. 29 jis ant tiek parodo savo siauraprotystę, kad rodos jau akliausis žmogus galėtų suprasti. Jis, norėdamas pateisinti klerikalų nepritarimą So. Bostone bendrai švęsti lietuvių dieną, tarp kitko sako: "Kuriam galui mes butume šaukę pasitarimą, jeigu nebutume norėję bendro darbo"? Girdint šį išsireiškimą aiškiai duodasi suprasti, kad Glineckis absoliučiai nesupranta klerika vadų triksų.

Reikia tiesiai pasakyti, kad klerikalams ta diena mažai rupėjo, ir jie ją praleido taip, kaip norėjo. Jie šaukė srovių pasitarimą tata, kada Piliečių Sąjunga jau buvo išsiuntinėjus pakvietimo laiškus, nes jie norėjo pasirodyti, kad "rupinas" Lietuvos reikalais. Ir jeigu ištiesų jie butų norėję bendro darbo, tai butų ir buvęs bendras darbas, nes jie ir užsikirto ant tokių menkniekių, kad surasti priekabių nesuėjimui bendrai švęsti savo tautos šventę. Žinoma, nė Glineckas, nė kiti parapijonai tą nesuprato, kas buvo daroma, ir prieko iškalno jau jų buvo prisirengta. Čia nėra reikalo man katalikus įtikinti, nes gyvenimas iškels viešumon visų darbus. Klerikalų pragaištingi darbai jau pasirodė Steigiamajam Seime, kas yra nenaudos šalies gyventojams, taip pat pasirodys ir Amerikoje ir kurie šiandien dar nepermato, tai permatys ateityje. Bet gal bus jau pervėlu.

K. Girkalniškis.

Neužmirškit, kad subotoj teatras!

Neužmirškit, kad šitoj subatoj So. Bostone bus generolas Žulikovskis — lygiai toks pat Žulikas, kaip tas, ką užėmė Vilnių ir norėjo Kauną pagrobti. Bet Kauno jis negalėjo paimti, nes po Širvintais lietuviai jį skaudžiai supliekė. Taigi subatoj ir bus parodyta, kaip lietuviai jį tenai pliekė ir kaip prošepanai bėgo, šaukdami: "Panowie, do lasu!"

Be "Gen. Žulikovskio" bus da ir kitas veikalas vaidinamas, butent Tolstojaus drama "Del Pinigų."

Šitokį teatrą verta pamatyti kiekvienam, ir todėl visas So. Bostonas rengiasi eiti. Tik nesivėluokite, nes lošimas prasidės lygiai nuo 8-nių. Bagočius net iš Californijos parsiskubino, kad suspėjus ant to perstatymo.

PARSIDUODA BUČERNĖ IR GROSERNĖ puikioje lietuvių apgyventoje vietoje. Priežastis pardavimo, —važiuoju į Lietuvą. Klauskite **276 W. 3-rd St., So. Boston, Mass.**

DIDELĖS PRAKALBOS

Rengia Balso Dr-ja, bus nedėlioje, kovo 26 d., Lietuvių Salėje, E ir Silver Sts., So. Bostone. Prasidės 7:30 val. vakare. Kalbės J. Neviackas ir Ambrozaitis. Bus priimami nauji nariai už pusę įstojimo. Nepamirškite atsilankyti.

AUKOS.

(Tąsa nuo 1 pusl.).

Aukojusių vardai kovo 12 d. Cambridge, Mass.

P. Šarkaitė	5.00
J. Tamošiunas	5.00
K. J. Sidabras	5.00
V. A. Visminas	5.00

Po $2.00 aukuojo:

J. Mitrikevičius, M. A. Venzlauskas, S. Jeneliunas, P. Jasutis, Juoz. Verseckas, J. Romansavičia, O. Romansavičienė.

Po $1.00 aukuojo:

J. Verseckas, J. Lapinskas, F. Pocius, Valeika, J. Matula, A. Gedrimas, A. Grybas, C. Urbonas, J. Jakima, F. Migevičius, F. Litkevičius, A. Stankunas, S. Eibutis, V. Krevis.

Viso	$48.00
Smulkių	18.63
Išviso	$66.63

K. Sidabras.

Brooklyn, N. Y.

Brooklyne vakar turėjome svečiams vakarienę. Sudėta aukų $550.00. Aukojo sekančiai:

M. W. Bush	$100.00
V. K. Račkauskas	100.00
J. Ambražiejus	50.00
P. Mikolainis	25.00
S. Šalavėjus	25.00
J. Šimaitis	20.00
A. Seliunas	20.00
V. Kriaučiunas	20.00
A. B. Strimaitis	12.00
P. Jankus	10.00
P. Mačys	10.00
T. Bernotas	10.00
N. N. ir K.	10.00
B. J. Schegans	10.00
Wm. Shellow	10.00
J. T. Vitkauskas	10.00
A. Bendoravičius	10.00
B. Zinis	10.00
J. Šimaitis	10.00
J. Garšva	10.00
P. Vilmontas	10.00
A. Nagin	10.00
F. Raskinis	5.00
A. Steponaitis	5.00
De Kempp and Arcome	5.00
V. Šibunas	5.00
Mrs. Latukas	5.00
J. P. Ginkus	5.00
J. Štrimas	5.00
J. Verbila	5.00
J. O. Širvydas	2.00
A. Šiupskis	2.00

Po $1.00 aukuojo:

A. Adamonis, X. X., X. X., Draugas, J. Sakalauskas, J. Bijokas, J. Powell, J. Strogis.

Vakarienę ruošė Jaunų Vyrų Draugija, kovo 15 d. Pirmininku buvo J. Ambraziejus, toastmasteriu J. Ginkus. Kalbėjo: A. B. Strimaitis, L. Natkevičius, V. K. Račkauskas, S. E. Vitaitis, P. Vilmontas, M. W. Bush, J. O. Širvydas, Širvidienė, B. Žygelis ir kt. Vakarienėje dalyvavo suvirš 100 žmonių.

Račkauskas.

14 STALŲ POOLRUIMIS

Turi buti geitai parduotas. Vieta išdirbta per 40 m. Kaina ir išlygos bus pusvelčiui. Dėl platesnių žinių kreipkitės į (12)

LITHUANIAN AGENCY
A. Ivaškevičius,
361 Broadway, So. Boston
arba
667½ Main St., Montello.

Pajieškojimai

Aš MORTA POCAITĖ, po vyru ANČIKAITIENĖ, pajieškau savo pusbrolį Leoną Usauską, pirmiaus gyveno Trenton, N. J. Jo brolis ir motina budami blogame padėjime atsišaukia iš Lietuvos. Tad jis pats ar kas kitas apie jį praneškite sekančiu antrašu: (13)

Morta Ančikaitienė
132 Bowen St., So. Boston, Mass

NEPAPRASTAS TEATRAS SO. BOSTONE
Tai yra:

"GEN. ŽULIKOVSKIS"

Arba kaip prošepanai gavo po Giedraičiai į kailį.

Ir filozofiškas Tolstojaus veikalas

"Del Pinigų"

Abudu veikalu stato scenoje L. S. S. 60 kuopa.

25 DIENĄ KOVO, LIETUVIŲ SALĖJ,

Kampas E ir Silver Sts., So. Bostone.

Pradžia 8 val.

LIETUVIS GRABORIUS.

Šiuomi pranešu visiems Bostono ir apielinkės lietuviams, kad nupiginau kainas už grabus, ir visą palaidojimą

Palaidoju numirusį už $100.00 ir augščiau. Pasitaikius reikalui, kviečiu brolius lietuvius ir iš apielinkės kreiptis pas mane, o aš darbą atlieku gerai, gražiai, mandagiai ir pigiau negu kas kitas. Žodžiu sakant patarnauju konogeriausiai, visiems dykai už nuvažiavimą į kitus miestus nieko nerokuoju. Pasitaikius reikalui kreipkitės šiuo adresu:

P. J. AKUNEVIČIUS
258 BROADWAY, SO. BOSTON, MASS.
Tel. gyvenimo: S. B. 1891-M; Ofiso: 381.

VIENYBE

193 GRAND STREET, BROOKLYN, N. Y.

Siunčia pinigus į visus pasaulio kraštus.
Parduoda laivakortes ant visų linijų.
Turi didelį knygyną.

Leidžia du sykiu sąvaitėje politinį ir mokslo laikraštį "Vienybė" su juokingu skyriumi "Tarka." Kaina metams $3.50. į Lietuvą $4.50.

Dabar per "Vienybę" eina vienatinio bepartyvių atstovo St. Seime raštas apie Lietuvos tvarką, valdžios įstatymus ir gyvenimą.

Visais reikalais kreipkitės augščiau padėtu adresu.

NAUJIENOS

"NAUJIENOS" yra didžiausias lietuvių dienraštis pasaulyje, ne tik iš dydžio, bet labiausia iš turinio. "Naujienos" nėra vieno žmogaus padaru, bet tikrai visuomeninis organas, kuriame atspindi nuomonės, sauprotavimai, geismai, patarimai, išmintis visų žymiausiųjų lietuvių veikėjų, darbuotojų, politikų, poetų, mokytojų, mokslininkų ir biznierių. Skaityti "Naujienas," tai reiškia turėti prieš save atspindį viską, kas yra geriausia lietuvių tarpe.

Lietuvos žinonės irgi myli skaityti "Naujienas." Užprenumeruokite jiems.

"Naujienos" kainuoja metams Amerikoje $7.00, Lietuvoje $8.00.

Jei dar kas nėra matęs "Naujienų" prisiųskit reikalavimą, nes pasiųsime 2 kopijas DYKAI.

NAUJIENOS

Chicago, Ill. 1739 S. Halsted St.,
Del savo naudos ir garbės skaitykit "Naujienas."

"Nereikia daugiau kankintis be miego per ištisas naktis su verkiančiu kudikiu," ji pareiškė, "nes aš jam duodu BAMBINO ir paguldau į lovą."

Mėšlungis, dieglys, suiręs pilvas, perpilni vuduriai suteikia mažyčiui bereikalingą nesmagumą

BAMBINO

Vaizbaženklis užreg. S. V. Pat. Ofise

pašalina šiuos nesmagumus. **Kudikiai mėgsta ji! Jie prašo daugiaus!** Aptiekose parsiduoda po 35c. arba norint, kad prisiųstumėm per paštą, tai reikia siųsti 40c. į

F. AD. RICHTER & CO., Borough of Brooklyn, New York

RAGUTIS

Juokų ir Satyros Mėnesinis Žurnalas

Šiuomis dienomis "Sandaros" Adm. gavo iš KAUNO KEISTUČIO ŠLIUPO leidžiamą juokų laikraštuką "RAGUTIS". Laikraštukas yra su gražiomis karikaturomis (paveikslais) kaip va:

Pilsudskis jieško Talkninkų; Rusijos rugiapiutę; Lietuvos byla Antantos rankose; Trijų frakciją Lietuvos Seime ir dar daug kitokių.

Sandariečiai kiekvienas įsigykite šį juokų laikraštuką, taipgi parsitraukite po kokį desėtką egz. išplatinimui tarpe lietuvių.

Parsiduoda po 10 centų, 15 už dolerį.

Reikalavimus sykiu su pinigais siųskite:

"SANDARA,"

327 E Street, Boston 27, Mass.

Kerdiejų Spaustuvė.

(KERDIEJUS PRESS)
598 Broadway, (2-ros Lubos)
SOUTH BOSTON, MASS.

Jei jums reikia gerų spausdinių, kaip Lietuvių, taip Anglų arba ir dar kitomis kalbomis, tai kreipkitės pas **Kerdiejus**, jie gerai padaro spaudos darbus—be klaidų. Apart paprastos spaudos, **Kerdiejai** užsiima gaminimu ir tokių dalykų kaip Šėrai, Paliudijimai ir kitoki produktai, atliekami taip vadinamais Ingraviravimo, Spalvavimo, Imbosinimo bei Litografijos procesais.

Vieta:
Kampas Broadway ir I Street.

Išagzaminuoju Akis Pritaikau Akinius

Galvos skaudėjimas ir kitoki negeistini apsireiškimai kuno tankiai paeina nuo nuvargusių akių.

Duok savo akis išegzaminuoti **patyrusiam optomtristui.** Vienintėlis lietuvis optometras (akių specialistas) Naujoje Anglijoje.

J. L. PAŠAKARNIS O. D.
Ofisas ir Gyvenimas:
377a Broadway, cor. E Street,
SO. BOSTON, MASS.

Ofiso Tel. S. B. 441
Residence W. Newton 1016-R.

Lietuvys Advokatas

Veda visokias provas, kaip tai: **civiliškas ir kriminališkas;** padaro visokius dokumentus prie pirkimo ir pardavimo.

FRANAS J. KALINAUSKAS,
414 Broadway, S. Boston, Mass.
(Virš Prekybos Bendrovės).

Strand Lunch

Puikiausia Lietuviška VALGYKLA So. Bostone. Švariai viskas užlaikoma. Valgiai visados švieži ir skaniai pagaminti.

Taigi ateik, o persitikrinsi.

K. BLINSTRUBAS, Prop.
304 W. Broadway,
So. Boston, Mass.

KASDIENINIS MAISTAS VISIEMS REIKALINGAS

Žinomas senas biznierius
ANT. NAUJOKAITIS
208 West Fifth Street, South Boston, Mass,

ATIDARĖ visokių produktų krautuvę, kaip tai Mėsos Markėtą ir Grosernia. Kviečia visus apielinkės lietuvius kreiptis su pirkimu maisto ir kitų smulkmenų, čia rasite geras prekes ir mandagų patarnavimą.

DEL VISŲ!

Taisau visokius čeverykus vyrų, moterų ir vaikų. Gali vaikščioti taip kad su naujais. Padarau stiprai ir gerai ir pigiai. Užeikite del persitikrinimo. Visiems patogi užeiga, arti Lietuvių salės.

P. BUTKEVIČIUS,
301 E St., So. Boston, Mass.

Puiki Lietuviška
UŽEIGA
pas
ANTANĄ TAMULEVIČIŲ
300 Broadway, S. Boston Mass.